

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Hříbalová

Kriminalita a delikvence dětí a mládeže

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Jan Toman

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Lenka Hříbalová

Crime and delinquency of children and youth

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PaedDr. Jan Toman

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 11. 3. 2013

Lenka Hříbalová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat za odbornou pomoc při zpracování předkládané práce vedoucímu práce panu PaedDr. Janu Tomanovi.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá kriminalitou dětí a mládeže v České republice v období let 2007 – 2011, s ohledem na kvantitu trestné činnosti. První část práce, teoretická, vymezuje základní pojmy, faktory ovlivňující osobu mladistvého a jeho chování, zabývá se dětmi a mladistvými jako subjekty trestné činnosti, prevencí a právními normami, které se týkají problematiky kriminality mladistvých osob.

Druhá část práce, praktická, se zabývá zkoumáním a porovnáváním statistických dat policie České republiky a justice České republiky. Nejprve je provedeno porovnání nápadu trestné činnosti v ČR jako celku a podílu mladistvých osob na nápadu trestné činnosti v ČR, ať již jako celku tak v jednotlivých odvětvích kriminality - obecné, násilné, mravnostní, majetkové kriminality. V závěru praktické části je provedeno zkoumání a porovnání dat souvisejících s postavením mladistvých osob v rámci trestního řízení. Cílem praktické části bakalářské práce bylo potvrdit stanovené předpoklady vztahující se ke kriminalitě mladistvých osob v České republice.

K dosažení co nejpřesnějších výsledků při prováděném porovnávání byly využity statistické údaje policie a justice České republiky. Přes veškerou snahu o co nejpřesnější výsledky lze však v závěru hovořit o porovnání zjednodušená a orientační.

Klíčová slova

Delikvence, děti (osoba mladší 15 let), kriminalita, majetková trestná činnost, mladistvý, mravnostní kriminalita, násilná trestná činnost, provinění.

Abstract

This thesis deals with children and juvenile delinquency in the Czech Republic in period of 2007-2011; in reference to the criminality quantity. The first – theoretical part of the thesis defines basic terms, factors affecting a juvenile person and his/her behaviour; it deals with children and juvenile persons as subjects of criminal activities, prevention and rules of law concerning juvenile delinquency.

The second - practical part of the thesis focuses on the research and comparison of statistic data provided by the Police of the Czech Republic and Czech judicial bodies. At first the thesis presents the comparison between crime incidence in the Czech Republic as a whole and juvenile share in crime incidence in the Czech Republic; in terms of both criminality as a whole and particular criminality branches (general crimes, violent crimes, crimes against morality and crimes against property). The final part focuses on the research and comparison of data related to procedural status of juvenile persons. The thesis aims to confirm defined assumptions concerning juvenile delinquency in the Czech Republic.

To achieve as precise outcomes as possible, in the thesis there have been compared the data provided by the Police of the Czech Republic and judicial bodies. In spite of all efforts to achieve as precise outcomes as possible, in conclusion the data comparison can be considered to be just simplified and orientation.

Key words:

Criminality (delinquency), crimes against morality, crimes against property, delinquency, children (a person at the age under 15), juvenile, violent crimes, wrongful act.

OBSAH

ÚVOD	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	10
2 VÝVOJ VE SVĚTĚ	15
3 VÝVOJ V ČESKOSLOVENSKU OD ROKU 1918	17
4 SOUČASNÝ STAV V ČESKÉ REPUBLICE	20
5 KRIMINALITA MLÁDEŽE, JEJÍ PŘÍČINY A PODMÍNKY	22
5.1 Nejzávažnější příčiny páchaní trestné činnosti mládeží	22
5.2 Podmínky páchaní trestné činnosti mládeží	26
6 PREVENCE KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	27
6.1 Struktura prevence kriminality	27
6.2 Organizace prevence kriminality v České republice	31
6.3 Instituce, které se mládeží zabývají	32
7 CHARAKTERISTIKA TRESTNÉ ČINNOSTI MLÁDEŽE	36
8 PRAKTICKÁ ČÁST	38
8.1 Cíl praktické části, stanovení předpokladu a hypotéza	38
8.2 Zdroje dat užitých při provedeném porovnání	39
8.3 Celková kriminalita mládeže v České republice v období let 2007-2011	40
8.4 Nápad obecné kriminality v České republice a podíl mladistvých osob na nápadu obecné kriminality	42
8.4.1 Násilná trestná činnost	44
8.4.2 Mravnostní trestná činnost	45
8.4.3 Majetková trestná činnost	46
8.4.4 Trestná činnost ostatní	47
8.5 Přehled počtu vyšetřovaných osob ve věku 1-17 let dle charakteru spáchané trestné činnosti	49
8.5.1 Celková kriminalita	50
8.5.2 Obecná kriminalita	50
8.5.3 Násilná kriminalita	52
8.5.4 Mravnostní kriminalita	53
8.5.5 Majetková trestná činnost	53
8.5.6 Ostatní trestná činnost	54
8.6 Přehled počtu osob ve věku 15-17 let stíhaných, obžalovaných a odsouzených v České republice v letech 2007-2011	56
8.7 Výsledky ověřování předpokladů	59
9 PRAKTICKÉ PŘÍKLADY	62
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	70

ÚVOD

Kriminalita mládeže se neobjevila ze dne na den, ale tak jako celá společnost se vyvíjí po celá staletí ve světě i u nás v České republice. Problém kriminality mládeže je považován za jeden z nejzávažnějších problémů dnešní společnosti. Podle průzkumu veřejného mínění lze říci, že kriminalita mládeže je jedním z hlavních ukazatelů vývoje celé společnosti. Československo se problémem začalo zabývat ihned po svém vzniku v roce 1918, kdy převzalo právní úpravu ohledně trestání trestné činnosti mládeže z Rakouska-Uherska a v roce 1931 dalo vzniknout novému zákonu upravujícímu zacházení s delikventní mládeží. Úprava platila do roku 1951, kdy byla zrušena bez náhrady. V roce 1961 byl zapracován do trestního zákona pouze samostatný oddíl týkající se mládeže.

Z mnohých studií, které byly zpracovány během 20. století vyplývá, že jakmile se mladistvý pachatel vrátí z výkonu trestu ve věznicí na svobodu, jeho kriminální činnost neklesne, ale vzroste a bude se i nadále dopouštět trestné činnosti, kterou bude páchat pravděpodobně ještě ve větším rozsahu a možná i s větší brutalitou než tomu bylo v předcházející době. Uvěznění mladistvých pachatelů je nejen neefektivní, ale i nákladné. Na základě těchto zjištění začala odborná veřejnost i laici apelovat na zákonodárce, že je nutné vytvořit samostatnou právní úpravu týkající se mladistvých a nezletilých pachatelů, která by měla za úkol upřednostňovat prevenci před represí. Pokud již mladistvý spáchá nějaký protiprávní čin, má být nejprve užito alternativních trestů než trestních opatření. Mottem nového zákona, který vznikl v roce 2003 a vstoupil v platnost v roce 2004 pod číslem 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže je:

„Co nejméně trestati, co nejvíce vychovávatí a je-li nutno trestati, pak i trestem vychovávatí a polepšovati.“

Vše co se týká mládeže, vždy začíná v rodině, a to její výchovou. Pokud mladý člověk nezíská v rodině základní návyky a neosvojí si společenské normy, které je nutné dodržovat, může se dostat na šikmou plochu a pak už je otázkou času, kdy začne páchat trestnou činnost.

Cílem práce je provést porovnání vývoje trestné činnosti mládeže v letech 2007 až 2011 a to za použití statistických dat policie, státního zastupitelství a soudů. Výsledkem by mělo být zjištění, zda došlo k poklesu či nárůstu trestné činnosti, kterou páchají mladiství či nezletilí pachatelé, a to podle vybraných kritérií. K tomu účelu poslouží zpracování zjištěných dat do přehledných tabulek a grafů.

TEORETICKÁ ČÁST

Úvod je věnován vymezení základních pojmů, které jsou v práci použity a slouží k orientaci v dané oblasti.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE

Kriminalita mládeže je výrazně multidisciplinární problematika. Mají k ní co říci jak vědy normativní, tak vědy společenské, především empirické. Používání terminologie vychází jak z práva veřejného (především trestního, ale i správního) a z práva civilního (občanského a rodinného), tak ze společenských věd (především speciální pedagogiky, psychologie, sociologie apod.)¹

V následujícím přehledu je ve stručnosti naznačena mnohvrstevnost užívání souvisejících pojmů:

Kriminalita (zločinnost) je úhrn sociálně škodlivých jevů, které jsou stanoveny v trestních kodexech. V současné právní úpravě jsou to trestné činy (v průběhu minulých období to byly zločiny, přečiny, přestupky i provinění).

Širším pojmem než kriminalita je delikvence, neboť označuje činnost porušující nejen právní, ale i společenské, tedy širší normy, takže se takové jednání vztahuje i na děti a mladistvé, kteří se tak stávají delikventy. Podle stupně závažnosti činu, kterým osoba porušuje normy, hodnotíme takové chování jako disociální, asociální a antisociální. Kriminalita je nejextrémnějším článkem sociální patologie.

Stupně závažnosti jednání, kterým osoba porušuje normy:

1. **„disociální** (např. dětský vzdor, neposlušnost, nekázeň ve škole, lhavost, poruchy afektu, špatné návyky, drobné přestupky proti normám, aj.),
2. **asociální** (závažnější odchylky chování od sociálních, etických a pedagogických norem, které však ještě nemají ráz trestné činnosti, např. výtržnictví, útěky, toulky, záškoláctví, alkoholismus, toxikomanii, tabakismus, demonstrativní

¹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s. 11. ISBN 80-86473-08-2.

sebepoškozování, gamblerství, popř. prostituci, kdy jedinec poškozuje spíše sebe než okolí),

3. **antisociální** (je závažné protispolečenské jednání zahrnující veškerou trestnou činnost - krádeže, loupeže, vandalství, sexuální delikty, zabití, vraždy, rasismus, distribuce drog a další, vyznačuje se agresivitou, destruktivní činností),²

Násilná trestná činnost zahrnuje vraždy, loupeže a přepadávání. Vlastní pojem násilná kriminalita odráží způsob trestného činu, jehož výslednicí je poškození případně zničení cílového objektu jednání.

Pojem násilí bývá ztotožňován s pojmem agrese, přičemž každé agresivní chování nemusí být postihováno trestním zákoníkem. Jako kriminální agrese je označováno takové chování subjektu, které ohrožuje nebo porušuje zájmy chráněné trestním právem.³ Může to být například útok na fyzickou nebo psychickou integritu člověka, při úmyslném užití fyzického násilí nebo pohrůžky násilím vůči jiné osobě.

Kriminální agrese může mít podobu:

- instrumentální (je prostředkem k dosažení cíle, ke zmocnění se cizí věci, odstranění svědka),
- expresivní (vražda ze msty).

Majetková trestná činnost představuje v České republice stejně jako ve vyspělých zemích trvale zhruba dvě třetiny registrované kriminality. Lze ji charakterizovat jako útok proti cizímu majetku. Nejčastější formou jsou krádeže, zpronevěry a podvody. Zpravidla lze trestné činy proti cizímu majetku zařadit do tří okruhů:

- cílem je obohacení pachatele (krádeže, zpronevěra, podvod, lichva, loupež a vydírání většinou posuzujeme jako formy násilné kriminality),
- hlavním cílem je poškodit (poškození věřitele, cizích věcí, porušování povinností při správě cizího majetku),

² OSTROV RADOSTI – STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU. *Kriminalita, delikvence, vandalismus*. [online]. [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>

³ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. [online]. © 2008 [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.vsrr.cz/kestazeni/predmety/kriminologie.pdf>

- podílnictví (pachatel využívá trestné činnosti páchané jinou osobou)

Mravnostní trestná činnost (sexuální) vychází z motivace trestných činů, která je spjata s pohlavním pudem. Každá společnost si vytváří své regulační mechanismy, kterými se snaží usměrňovat sexuální chování, určuje sexuální morálku a chování k velmi proměnlivým jevům historie lidské společnosti.

Z hlediska kriminologického se v oblasti sexuální kriminality jedná o způsoby ukájení pohlavního pudu formami, které společnost netoleruje, resp. jsou sankcionovány platným právem. Mravnostní (sexuální) kriminalita představuje ročně necelé 1% registrované kriminality, plná pozornost je jí jako v případě násilné kriminality věnována pro její mimořádnou závažnost.

Strukturu trestných činů mravnostní kriminality představuje především:

- „znásilnění,
- *kuplířství,*
- *pohlavní zneužívání,*
- *obchod s lidmi s cílem pohlavního styku.*“⁴

Hospodářská kriminalita je způsob odcizení velkého množství kapitálu ve prospěch potřeb jiné osoby nebo organizace. Poškozenou stranou vždy zůstává daná země, ve které takový zločin proběhl, a tím pádem i lidé, kteří v takové zemi žijí.

Hospodářská kriminalita se netýká pouze chudých zemí třetího světa, ale probíhá každý den, v každé zemi, aniž by o ní mnozí věděli. Do této kategorie spadá široká škála zločinů, většinou jde o zpronevřeni peněz, vytunelování podniků a o podvody.

K hospodářské kriminalitě dojde pokaždé, když je někdo uplacen ve veřejné zakázce, když dojde ke korupci ve vládním sektoru nebo třeba pokud jsou zfalšovány akcie nebo jiné cenné papíry.⁵

Organizovaná kriminalita je dlouhodobá a plánovitá trestná činnost, kterou páchá hierarchicky strukturovaná skupina osob, vyznačující se dělbou práce. Orientovaná na dosažení vysokého zisku nebo na získání vlivu ve veřejném životě.

⁴ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. [online]. © 2008 [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.vsrr.cz/kestazeni/predmety/kriminologie.pdf>

⁵ POKORNÝ, P. *Hospodářská kriminalita*. [online]. © 2012 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: <http://hospodarskakriminalita.cz/>

Počátky organizované kriminality jsou v Itálii a v USA, v současnosti je rozšířena celosvětově.⁶

Předmětem zájmu organizované kriminality je zejména obchod s drogami, prostituce, pornografie, obchod se ženami, vybírání poplatků za ochranu, obchod se zbraněmi, krádeže aut atd.

Kriminalita bez obětí je jednou z hlavních cest pokračujícího zločinu, který se táhne řadu generací. Činy jsou označovány jako nelegální, neboť pohoršují dobré mravy, nikoliv proto, že by někomu bezprostředně a cíleně ubližovaly. Prostituce, pornografie, nelegální sexuální praktiky dospělých, nákup a užívání drog, opilství atd. spadají do této kategorie. Tato kriminalita existuje proto, že část populace nepovažuje tyto aktivity za deviantní a věří, že vláda nemá právo regulovat jejich soukromé chování a zakázat nebo omezovat formy odchýlného vzrušení a zábavy. Ve skutečnosti mají takové aktivity své oběti.⁷

Prekriminalita jsou činy jinak trestné, kterých se dopouštějí děti před dosažením trestní odpovědnosti a které, pokud by je spáchaly osoby starší, by byly považovány za trestné činy. V Československu do roku 1950 to bylo do 14 let věku dítěte, od roku 1950 se o prekriminalitu jedná do dovršení patnácti let věku dítěte.

Provinění je trestný čin spáchaný osobou mladistvého ve věku 15 až 18 let.

Čin jinak trestný je čin spáchaný osobou mladší patnáct let, která není trestně odpovědná.

Delikvence je úmyslné antisociální jednání, páchaní činů, které jsou v rozporu s právními nebo mravními normami určité společnosti.⁸ Delikvence označuje činnost porušující nejen právní, ale i společenské, tedy širší normy, takže se takové jednání vztahuje i na děti a mladistvé, kteří se tak stávají delikventy.⁹

⁶ *Kriminalita organizovaná*. [online]. [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://leccos.com/index.php/clanky/kriminalita-organizovana>

⁷ JEDLIČKA, R., P. KLÍMA, J. KOŤA, J. NĚMEC a J. PILAŘ. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha: Themis, 2004. s. 146. ISBN 80-7312-038-0.

⁸ JEDLIČKA, R., P. KLÍMA, J. KOŤA, J. NĚMEC a J. PILAŘ. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha: Themis, 2004. s. 441. ISBN 80-7312-038-0.

⁹ *Kriminalita a delikvence – Charakteristika*. [online]. © 1. 3. 2011 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>

Delikvent také delinkvent, provinilec, obvyklé označení pro mladistvé (15-18) i mladé dospělé (18-24) pachatele trestných činů: někdy rozlišován jako a) impulzivní b) nesocializovaný c) socializovaný¹⁰

Mládež je ve společenských vědách spojována s různými věkovými kategoriemi na právu nezávislymi. Nejširší rozpětí má pohled sociologický. Kriminologická literatura pod pojmem mládež zahrnuje tři věkové skupiny: **děti** ještě trestně neodpovědné (mladší patnácti let), mladistvé (15 až 18 let) a mladé dospělé (18 až 21 let).¹¹

Dítě (osoba) mladší než 15 let je terminologie užívána trestním právem. V trestním řízení jde o fyzickou osobu před dovršením patnácti let věku, která spáchala čin jinak trestný. Trestní řád tuto kategorii osob označuje jako osoby, které pro nedostatek věku nejsou trestně odpovědné. Takovými osobám lze však v občanskoprávním řízení uložit ochrannou výchovu.

Mladistvý je pojem trestněprávní označující fyzickou osobu. Postavení mladistvého je vázáno na dobu spáchání trestného činu. Mladistvou osobou je osoba ode dne, který následuje po dni patnáctých narozenin do dne, ve kterém dovršila osmnácti let věku. Na trestání mladistvých se vztahuje zvláštní ustanovení i zvláštní způsob řízení a zachovává se, dokud pachatel nepřekročí 19. rok svého věku.

Mladý dospělý je pojem používaný v kriminologické literatuře. Je to věková kategorie od 18 let výše. Horní hranice není chápána jednotně a je velmi volná, někdy do věku 21 let, jindy do věku 24 let, ale i 30 let.¹²

Osoba blízká věku mladistvého je pojem trestně právní. Věkem blízkým věku mladistvých je chápáno období mezi 18. a 19. rokem života fyzické osoby. Pokud takovýto pachatel spáchal trestný čin v tomto věku, použije se při výměře trestu institut polehčujících okolností a fakultativně se uplatní i zvláštní způsoby řízení proti mladistvému a specifika při výkonu trestu odnětí svobody a ochranné výchovy.

¹⁰ HARTL, P., H. HARTLOVÁ. Psychologický slovník. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. s. 100. ISBN 80-7178-303-X.

¹¹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s. 12. ISBN 80-86473-08-2.

¹² ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s. 13. ISBN 80-86473-08-2.

2 VÝVOJ VE SVĚTĚ

Samotná kriminalita i kriminalita dětí sama od sebe nevznikla, ale vyvíjela se a dále se vyvíjí. Kriminalita mládeže se ve světě v průběhu předcházejících století vyvíjela takto.

Do 19. století se s mladými pachateli zacházelo v podstatě stejně jako s dospělými. Normy chování dospělých se uplatňovaly i na děti. Podléhaly stejným trestním sankcím, byly vězněny ve stejných ústavech.

Od 19. století se počalo uznávat (pod vlivem osvícenců a pedagogů pozdní renesance – včetně Komenského), že normy chování dospělých nelze na děti uplatňovat, neboť mezi dětmi a dospělými je nejenom rozdíl v tělesné výšce, ale zejména ve stupni rozumové a mravní vyspělosti. Od té doby je obecně uznáváno, že míra trestní odpovědnosti nemá být stejná u nezletilých (zpravidla do 18 let) jako u zletilých, i když se za obdobných okolností dopustili stejného trestného činu. Od dětí se především žádá, aby chodily do školy od 6 do (převážně) 15 let, očekává se, že budou poslouchat své rodiče, mají zakázáno pít alkohol, kouřit cigarety, řídit motorová vozidla, bez povolení soudu uzavřít sňatek, nesmějí uzavírat obchodní či finanční smlouvy, není jim dovoleno volit, vstupovat do armády ani utíkat z domova. V souladu s tím počalo být chápáno, že je nezbytné i jinak zacházet s nezletilými pachateli a sankcionovat je jinak než pachatele zletilé.¹³

V trestní spravedlnosti mládeže počal být **preferován cíl výchovný před ochranou společnosti**. Priorita výchovy se stala společnou následně vznikajícím různým stanoviskům na zacházení s delikventní mládeží.

Dva výraznější modely:

- **Sociálně-opatrovnický model** vychází z přesvědčení, že trestná činnost dětí souvisí se sociálními, ekonomickými a psychickými problémy dítěte, které jednostranný zásah státu v podobě trestu nevyřeší. Rozhodování o způsobu

¹³ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s. 72. ISBN 80-86473-08-2.

výchovného působení přenechává především na sociálních pracovnících, ale i vyškolených policistech,¹⁴

- **Justiční model** trestnou činnost mladistvého chápe jako záležitost jeho individuální volby, a proto jej volá k odpovědnosti. Jeho jednání má být vyšetřováno a projednáváno v rámci trestního řízení.¹⁵

Bylo proto důležité vyjmutí problematiky delikventní mládeže z obecných trestněprávních předpisů a postupů uplatňovaných vůči dospělým pachatelům. První takové soudy vznikly na přelomu 19. a 20. století v Německu a Rakousku.

¹⁴ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s. 72-73. ISBN 80-86473-08-2.

¹⁵ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. s. 73. ISBN 80-86473-08-2.

3 VÝVOJ V ČESKOSLOVENSKU OD ROKU 1918

Kriminalita mládeže se vyvíjela nejen ve světě, ale i v Československu. Československá republika při svém vzniku v roce 1918 převzala bývalé právo rakouské a uherské.

V Čechách a na Moravě platil nadále trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852 beze změn, včetně trestního práva mládeže. Řízení proti mládeži obsahovalo jen několik hmotných a procesních ustanovení. Převzatá úprava nečinila v podstatě rozdíly mezi dospělým a mladým pachatelem. Zákon neukládal soudcům, aby se blíže seznámili s osobou mladého pachatele, aby zkoumali příčiny jeho provinění a hledali způsob nápravy. Trestní odpovědnost byla stanovena od dovršení deseti let dítěte. Byly známy tři kategorie mládeže. Děti do deseti let, nedospělé od deseti do čtrnácti let a mladistvé od dovršení čtrnácti let do dvaceti let.

Slovensko a Podkarpatská Rus převzaly úpravu progresivnější. Byla jí reformní uherská ustanovení o zvláštním trestním právu mládeže a zřízení soudů mládeže i úpravě řízení před nimi. Formou ministerských nařízení byla ještě podrobněji upravena problematika soudů mládeže, ochranné výchovy, výkony trestů na svobodě. Soudnictví nad mladistvými vykonávaly soudy mládeže při některých okresních soudech, kde rozhodoval samosoudce.

Několik let po vzniku Československa započaly přípravné práce na celkové reformě trestního práva mládeže. Byly umocněny snahou po sjednocení obou právních úprav, ale i prudkým nárůstem trestné činnosti po 1. světové válce. Reformní snažení vyústilo ve 30. letech 20. století v přijetí společné právní úpravy pro celou republiku. Ta nahradila nejen roztržitá ustanovení zákonů rakouských a uherských, ale způsobem řešení trestní spravedlnosti nad mládeží se přiřadila k nejprogresivnějším ve světě. Přijatá právní úprava byla ve všech bodech dokonalejší než pozdější, ale i v současnosti u nás platná úprava. Dvacet let měla Československá republika velmi progresivní a zdařilý **zákon o trestním soudnictví nad mládeží (č. 48/1931 Sb.)**.

Zákonem byl vytvořen **samostatný systém trestní justice nad mládeží v podmínkách justičně orientovaného modelu zacházení s delikventní mládeží**. Vůdčí zásadou zákona bylo „co nejméně trestat, co nejvíce vychovávat a je-li nutné

trestat, pak i trestem vychovávat a polepšovat.“ Vedle preference opatření výchovných před represivními měl zákon řadu dalších progresivních prvků.

Počátek trestní odpovědnosti konstruovaný jako podmíněný neboli relativní umožňoval přihlížet k individuálnímu stupni vývoje mladistvého. Dovršení čtrnáctého roku věku neznamenal, že každý mladistvý musí být za spáchaný trestný čin odpovědný. Jestliže byla v době činu u mladistvého shledána jeho značná zaostalost, byla trestní odpovědnost vyloučena. Zaostalostí se rozuměla neschopnost rozpoznat bezprávnost činu nebo svému jednání podle správného rozpoznání čelit.

Zákon poskytoval soudu možnost zvolit a kombinovat ze **široké škály trestních sankcí a opatření výchovného charakteru** nebo zcela upustit od potrestání.

Ochranný dozor nařídil soud v případech, kdy byl k prospěchu mladistvého, aby dohlížel na jeho výchovu v jeho vlastní rodině nebo v rodině v níž žil.

Ochranná výchova se udělovala až subsidiárně, nebylo-li možné nedostatky výchovy odstranit ve vlastní rodině. Poručenský soud nařizoval ochrannou výchovu nebo umístění v léčebném ústavu. Ochranná výchova se vykonávala **v jiné rodině nebo ve výchovně**. Mohla být kdykoliv změněna v ochranný dozor nebo naopak.

Nová a progresivní byla i organizace trestního soudnictví. O trestné činnosti mládeže rozhodovaly **specializované soudy**. U okresních soudů v trestních věcech mládeže rozhodoval a vydával opatření soud mládeže.

Státní zastupitelství se rovněž specializovalo na problematiku mládeže a mělo zvláštní žalobce mládeže. V průběhu přípravného řízení měl být shromážděn materiál týkající se okolností důležitých pro posouzení viny a skutečností, které mají podstatný vliv na rozhodnutí o adekvátním opatření povahy trestněprocesní či povahy výchovné.

Zákon umožňoval využití tzv. osob přezvědných, vypovídajících o poměrech mladistvého. Trestnímu soudu byla stanovena povinnost vyžádat si zprávu od soudu poručenského a možnost opatřovat si informace od **tzv. pomocných zařízení pro soudní péči, jimiž byly Úřadovny a Okresní péče**.¹⁶

V roce 1950 trestní zákon (č. 86) zrušil zákon o trestním soudnictví nad mládeží s jeho 72 paragrafy bez adekvátní náhrady. Zredukovaná ustanovení o trestání mladistvých a řízení proti nim byla včleněna zpět do obecné trestněprávní

¹⁶ ZOUBKOVÁ, I., J. NIKL a V. ČERNÍKOVÁ. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. s. 62-65. ISBN 80-7251-070-3.

úpravy. Soudní systém se stal neflexibilní. Tento stav se nezměnil ani po rekonstrukci trestních kodexů v roce 1961 a přetrval do současnosti.

Zásadním nedostatkem platné právní úpravy trestního postihu mladistvých pachatelů je nedostatečná diferenciací jejich trestní odpovědnosti, nepřihlíží k jiné genezi, povaze a projevům jimi spáchané trestné činnosti. **Úprava hmotněprávní (trestního zákona č. 140/1961 Sb.) i úprava procesní (trestního řádu č. 141/1961 Sb.) jsou, přes řadu změn a doplňků, koncipovány pouze jako výjimky z úpravy obecné a jsou zakotveny v jejím rámci pouze ve formě samostatných oddílů.**

4 SOUČASNÝ STAV V ČESKÉ REPUBLICE

Pro současný stav v oblasti kriminality mládeže a jejím posuzování byl přelomový rok 2004, kdy vstoupil v platnost nový zákon, kterému však předcházela dlouhá diskuze jednak mezi odbornou veřejností, tak mezi laiky.

Na předloze nového zákona o soudnictví ve věcech mládeže začala pracovat skupina odborníků již v roce 1997 v rámci komise pro rekodifikaci trestního práva hmotného a procesního. V letech 1997 až 1999 bylo zpracováno šest analytických dokumentů, včetně srovnávacích analýz a na jejich základě byla v roce 2000 vypracována první neoficiální osnova nového zákona o trestním soudnictví nad mládeží. V roce 2001 byl vládě předložen návrh paragrafového znění již pod názvem „*Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže*“. Zákon byl v prvním čtení projednán Poslaneckou sněmovnou až dne 13. 12. 2001 a byl přikázán třem výborům k projednání. V průběhu doby nebyl projednán ve výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, kdy byl návrh pozastaven s tím, že výbor vyčká až na stanovisko ústavněprávního výboru. Situace pro přijetí zákona nastala až v době po volbách v červnu 2002, kdy nová vláda rozhodla o návrhu zákona jednat na podzim 2002. V rámci projednání doznal návrh zákona dvou významných změn, kdy byl vypuštěn nově navrhovaný institut ochranné rodinné výchovy a z působnosti zákona byla vyňata věková kategorie mladých dospělých, tj. osob ve věku od 18 let do dovršení 21 let. Zákon po provedení pozměňovacích návrhů byl přijat a schválen dne 25. 6. 2003. Po podpisu prezidentem republiky byl zákon č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže uveřejněn ve Sbírce zákonů s účinností od 1. 1. 2004.

Zákon č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, je tedy nyní samostatná norma upravující způsob jednání s nezletilými osobami a mladistvými, kteří se dopustili kriminálního jednání. Posiluje význam prevenčních opatření tak, aby se pachatel kriminálních činů do budoucna zdržel. Snaží se o zapojení mladistvého pachatele do procesu odčinění újmy, která vznikla jeho protiprávním jednáním. Snaží se o vytvoření podmínek pro nápravu a odčinění spáchaných činů. Vše se má dít především prostředky nesankční povahy, které signalizují skutečný zájem společnosti o nápravu a začlenění

resocializovaného mladého jedince do pozitivních struktur společnosti. Věková hranice trestní odpovědnosti je stanovena patnácti lety, tedy dnem následujícím po dni, kdy mladistvý dovršil patnáctý rok věku. Zákon se zabývá i osobami mladšími 15 let, které musí rovněž za své jednání nést odpovědnost. V zákoně je zavedena i nová terminologie, která nahrazuje „trestný čin“ slovem „provinění“, kdy dává najevo, že lze věřit v nápravu pachatele. U osob mladších 15 let, kdy je jejich protiprávní jednání označováno jako „čin jinak trestný“ může jim soud, a to zpravidla na základě výsledků předcházejícího pedagogicko-psychologického vyšetření uložit opatření (např. výchovné opatření, výchovné omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka, ochranná výchova nebo ochranné léčení). Dojde-li již k uložení zvoleného opatření, přihlédne se k osobnosti pachatele, kterému je opatření ukládáno, včetně jeho věku, rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jakož i k jeho osobním, rodinným a sociálním poměrům. Byla posílena úloha některých orgánů, které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení, a to orgány sociálně právní ochrany dětí působících na městských úřadech, probační a mediační služba, která se podílí na řešení problematiky antisociální činnosti mladých lidí. Byla posílena i úloha obhájce, který zastupuje osobu mladistvou. Obhájce se účastní řízení již od počátku řízení, už v době kdy se o mladistvém začne uvažovat jako o osobě podezřelé ze spáchání provinění, tedy v době, kdy ještě není obviněn z žádného provinění.

Zákon v některých věcech vychází z historie a to zejména ze zákona o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931, který byl na svou dobu velmi zdařilý.

Nový trestní zákoník účinný od 1. 1. 2010 počítal zpočátku se snížením věkové hranice trestní odpovědnosti na čtrnáct let věku. V této podobě byl trestní zákoník i přijat, ale ještě před účinností zákona byla věková hranice novelizací opětovně upravena na patnáct let věku mladistvého. Úpravě věkové hranice předcházela velká diskuse zainteresovaných, kdy podstatou byla především otázka sexuálního života mladistvých, zda je přípustné a morální, aby mladiství žili sexuálním životem bez trestně již od čtrnácti let věku.

5 KRIMINALITA MLÁDEŽE, JEJÍ PŘÍČINY A PODMÍNKY

Kriminalita mládeže má své příčiny a většinou k ní musí být vytvořeny i podmínky, za kterých je páchána. Následující kapitola se bude zabývat nejzávažnějšími příčinami a také podmínkami páchání kriminality mládeže.

5.1 Nejzávažnější příčiny páchání trestné činnosti mládeží

Základními faktory pro stanovení příčin a podmínek páchání trestné činnosti mládeží jsou zejména vývojové zvláštnosti mladého člověka a mikrostruktura, ve které se mládež pohybuje. Hlavní roli při formování osobnosti má rodina, přátelé a známí, tedy mikrostruktura, ve které mladý člověk vyrůstá a žije. Nezanedbatelný vliv má však i škola, kamarádi, parta a další. Negativní vývojové vlivy pak nejcitlivěji zasáhnou oblast psychiky člověka, může to být motivace, sebeovládání, citová a morální složka osobnosti. Rozdíly mohou být patrné i ze sociologického hlediska, kde určují především sociální funkci a pozici, kterou jedinec zaujímá ve společnosti a v dané věkové skupině. Mládež netvoří homogenní sociální skupinu. Uvnitř je výrazně diferencovaná podle věku, pohlaví, ale také podle sociálních rolí a postavení mezi vrstevníky a podle dalších činitelů, které ovlivňují chování jedince.

Všechny výše uvedené, ale i další složky osobnosti a prostředí, pokud se vyvíjejí patologicky, jsou významné i z kriminologického pohledu a určují strukturu a způsob páchání kriminálních deliktů. Obecně pak o nich hovoříme jako o **příčinách**, které vedou k páchání trestné činnosti mládeží.

Kromě nedostatků v rodinné výchově spočívají příčiny kriminality mládeže i v dalších faktorech jako je nízká úroveň až absence vhodných aktivit využitelných zejména ve volném čase mládeže, nedostatečná výchovná práce a vliv školy, problém kvalifikace a vzdělání, nedostatečná mravní a citová výchova, absence právního vědomí

a další. Negativní roli rovněž sehrává nedostatek životních zkušeností, neschopnost adaptace mladého člověka v novém prostředí, změna stylu života.¹⁷

Proces sociálního přizpůsobení jednotlivce i skupiny však probíhá individuálně. Specifický je u mládeže i **způsob páchaní kriminálního deliktu** a výběr objektů napadení. Dospělý pachatel využívá zkušenosti z osobních kontaktů s lidmi, které mládež postrádá. Odlišnosti se projevují i v motivaci. Je to způsobeno již uvedenými psychosomatickými změnami, ke kterým dochází v průběhu vývoje mladého člověka a také prostředím, ve kterém jedinec vyrůstá a postavením, které v určujícím prostředí zaujímá.¹⁸

K nejčastějším příčinám, které vedou k páchaní kriminálních deliktů, patří:

Špatná výchova v rodině. Rodinná výchova je základem a má určující význam při formování osobnosti mladého člověka a je rozhodující i pro jeho mravní vývoj. Mladý člověk si má z rodinné výchovy odnášet do života správný vztah a úctu k základním principům a hodnotám společnosti. Výskyt kriminality je vyšší u mládeže z rozvrácených rodin. Tak tomu je i u rodin, kde mladistvý postrádá citový vztah a zájem o jeho život, jeho problémy, i když po materiální stránce nestrádá.

Za základní **kriminogenní faktory v rodině** proto můžeme označit tyto:¹⁹

1. „rozvrácená rodina,
2. závislost rodičů na alkoholu nebo jiných drogách,
3. kriminalita členů rodiny,
4. nepřiměřená výchova dítěte a mladistvého (přehnaná tvrdost nebo naopak přehnaná shovívavost),
5. lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole, k prospěchu, ke způsobu trávení volného času apod.,
6. pobyt dítěte v dětském domově,
7. preferování podnikatelských a jiných aktivit a angažovanost rodičů v zaměstnání před výchovou dítěte.“

¹⁷ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 8.

¹⁸ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 8.

¹⁹ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 9.

Vliv okolí a party. Jde o vliv zejména starších osob s narušeným chováním, a to jak z řad mládeže tak i dospělých. V období dospívání, kdy psychika dítěte v porovnání s fyzickou stránkou není dostatečně vyvinuta, je dítě náchylné, nekriticky přijímá negativní vlivy starších osob. Značnou roli zde hraje také alkohol a drogy. Přírozenou vlastností člověka je potřeba sdružovat se v kolektivu lidí. Za určitých podmínek je takové sdružování společensky nežádoucí zejména v případech, kdy parta vystupuje protispolečensky, agresivně, prosazuje rasovou nesnášenlivost, apod. Mladý člověk těmito postoji protestuje proti chybám a nedostatkům společnosti. Mladistvý, který nemá ještě dostatek zkušeností, je velmi citlivý na vliv okolí. Citlivě vnímá chyby a nedostatky mikrostruktury, ve které žije.

Svou roli při integraci mladého člověka do party sehrává i jeho přirozená touha vyniknout nad svým okolím, touha být zajímavý, odlišovat se od ostatních, upoutat zájem okolí, atd. V prezentaci svého názoru je mládež podporována anonymitou party. V partě je obvykle potlačen vlastní názor, který je nahrazen autoritativním názorem vůdce party.

Za určující **kriminogenní faktory** proto můžeme označit tyto:²⁰

1. *„silná vůdčí osobnost party,*
2. *anonymita party,*
3. *agresivnost party při prosazování své ideologie,*
4. *sugestivní přebírání názoru, postoje party a zejména vedoucího party za vlastní.“*

Nedostatečné působení školy. Škola je neoddělitelnou součástí výchovy mladého člověka. Vytváří základní materiální a citové hodnoty, které jej mají provázet celý život a přímo působí na formování jeho osobnosti. Vztah mladistvého ke škole je do značné míry ovlivňován osobností učitele a celkovou organizací školní výuky.

Za základní **kriminogenní faktory ve školské výchově** lze označit především tyto:²¹

1. *„nepravidelná školní docházka,*

²⁰ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 9.

²¹ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 10.

2. *špatný prospěch,*
3. *nevhodné chování žáků k učitelům, učitelů k žákům,*
4. *arogantní přístup učitele k žákům,*
5. *špatná spolupráce rodičů se školou,*
6. *nedostatečná kontrolní a pedagogická činnost školy.“*

Dalším faktorem je **nedostatečné a neúplné vzdělání**. Řada delikventní mládeže nemá ukončeno základní vzdělání. Tito mladiství nemají konkrétní představy o životní perspektivě, a to ani v relativně blízké budoucnosti.

Vliv elektronických médií. Velký vliv na jednání dětí a mladistvých mají komunikační média, a to zejména rozhlas, televize, internet, ale také počítačové hry. Děti a mládež jsou důležitou cílovou skupinou mediální reklamy, jednak jako spotřebitelé a také s ohledem na vtištění jistých vzorců chování. Mnohé výzkumy shledaly, že právě ti, kdo se projevují násilně, mají tendenci vybírat si v televizních programech pořady s vysokou mírou brutality. Televize působí velmi škodlivě, je zde zobrazováno násilí a jeho zlehčování, vulgární zobrazování sexu atd. Děti v útlém věku nerozeznávají rozdíl mezi fikcí a realitou. Např. když v pořadu někoho někdo kopne, tak se nic nestane. Ale dítě se již nedozví, že tomu tak není ve skutečnosti. Že v takovém případě, může někoho velmi vážně zranit nebo usmrtit a jít za to na mnoho let do vězení. Další vliv mají i internetové stránky. Pokud rodiče nekontrolují obsah stránek, na které se děti dívají, může to mít na ně špatný dopad. Nejčastěji se děti dostanou na erotické stránky a tomu by se mělo zabránit. Proto je rodičům doporučováno, aby nevhodné stránky blokovali a umožňovali jen určitý přístup.

Etnický původ. Etnické skupiny existují prakticky ve všech zemích, mají jiné kulturní zvyklosti než většinové populace, jiná náboženství, jiné hodnotové preference, jiný životní styl. Skoro všude žijí odděleně od většinové společnosti vlivem horšího společenského postavení, profesemi s nižší prestiží atd. U nás jsou prakticky jedinou odlišnou skupinou, která vzbuzuje velmi opačné postoje, Romové. Společnost je vnímá nepřívětivě, málo je zná a trpí vůči nim předsudky. Mají ztížené vzdělávání, ale i pracovní uplatnění. Sociální dávky jsou pro ně mnohdy výhodnější než mzda, kterou by dostávali za práci. Zastoupení mladistvých Romů mezi stíhanými osobami

je mnohonásobně vyšší, než odpovídá jejich početnosti v populaci. Velká část všech stíhaných a vyšetřovaných recidivistů patří k této etnické skupině. Příčinou romské kriminality, zejména u mládeže, je uváděno slábnutí vazeb na romskou komunitu a napodobování různých skupin, které se nechovají podle norem.

Budoucnost budou mít ti Romové, kteří se budou hlásit ke svému původu a získají si uznání majoritní společnosti. Podmínkou takového uznání je vzdělání. Proto jednou z priorit řešení „romské otázky“, včetně kriminality, je organizace vzdělávacího systému.²²

Negativní roli sehrávají a jsou příčinou pro páchaní kriminálních deliktů **recidiva, alkoholismus a jiné toxikomanie**. Zde je důležité zkoumat, kdo umožnil mladistvému používání alkoholu nebo jiné omamné látky, a jakou roli tato osoba má v chování a jednání mladistvého.

5.2 Podmínky páchaní trestné činnosti mládeží

Druhou skupinu vlivů, které působí na vývoj kriminality, jsou podmínky, které napomáhají nebo ulehčují spáchání kriminálního deliktu. Jde o vlivy, které působí objektivně v daném období, čase, v daném společenském klimatu. Obecně platí, že příčina je realizována za určitých podmínek nebo jen v určitých podmínkách. Hodnocení podmínky pro spáchání kriminálního deliktu je výrazně ovlivněno osobou, která tuto podmínku musí vnímat jako příležitost k překročení mezí morálního, společností dovoleného jednání a chování. Co může být podmínkou pro páchaní trestného činu mladistvých, může naopak u dospělého pachatele působit jako překážka ke spáchání trestného činu a naopak.²³

²²ZOUBKOVÁ, I., J. NIKL a V. ČERNÍKOVÁ. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. s. 39-40. ISBN 80-7251-070-3.

²³CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 7.

6 PREVENCE KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE

Kdo se chce zabývat kriminalitou mládeže, nesmí zapomínat na prevenci, tedy učinit vše pro to, aby k páčání trestné činnosti nedocházelo. Prevencí se nezabývají pouze státní organizace, ale i soukromé a neziskové organizace.

V současné době je již i u nás široce rozšířen názor, že kriminalitě mládeže se nejlépe předchází prevencí. Prevence kriminality v našich podmínkách není myšlenkou posledních let. Různými formami, různou intenzitou a různými subjekty byla uskutečňována již od sedmdesátých let 20. století a jejím objektem byla právě především nejmladší generace. Na řešení prevence kriminality mládeže existuje řada nejrůznějších názorů a přístupů, od jednoduchých návodů, přes programy prevence realizované v rámci systému prevence kriminality až po legislativní opatření. Všem řešením by však měly být společné základní principy prevence kriminality mládeže.²⁴

Prevence zahrnuje soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páčání kriminality a snižování obav z ní. Prevence působí nejen na potencionální pachatele, ale také na oběti trestných činů. Jedná se o opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů. Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejrůznější formy závislostí.

6.1 Struktura prevence kriminality

Sociální prevence představuje aktivity ovlivňující proces socializace, sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páčání trestné činnosti. Úkolem sociální prevence tedy není sociálně patologické jevy vymýtit, nýbrž dostat

²⁴ ZOUBKOVÁ, I., J. NIKL a V. ČERNÍKOVÁ. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. s. 42. ISBN 80-7251-070-3.

je pod kontrolu, regulovat, pokusit se zamezit jejich vzniku a předcházet jejich rozšíření do dosud nezasažených vrstev společnosti.

Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených. Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie České republiky.

Prevence viktímnosti je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni.²⁵

Úroveň preventivních aktivit

Sociální a situační přístupy se vzájemně doplňují v primární, sekundární a terciární prevenci.

- **Primární prevence** zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména děti a mládeže, která není zasažena negativními jevy. Těžiště spočívá v rodinách, ve školách a v lokálních společenstvích.²⁶
- **Sekundární prevence** se zabývá těmi rizikovými dětmi a mladistvými, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli trestné činnosti nebo jsou ohroženy sociálně patologickými jevy (drogovou závislostí, záškoláctvím, gamblerstvím, vandalismem, extremismem, nezaměstnaností). Při zjišťování

²⁵ *Prevence kriminality*. [online]. © 2006 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.dlazka.cz/html/CVVZ2006/PrevenceKriminality.pdf>

²⁶ *Prevence kriminality*. [online]. © 2006 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.dlazka.cz/html/CVVZ2006/PrevenceKriminality.pdf>

problémových situací u mladých lidí má nezastupitelné místo škola. Prevence je však zaměřena i na rizikové faktory, které jsou v sociálním prostředí a ve vztazích, ve kterých děti a mladiství žijí.²⁷

- **Terciární prevence** spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob a v zajištění co nejrychlejší odborné pomoci. Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

²⁷ZOUBKOVÁ, I., J. NIKL a V. ČERNÍKOVÁ. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. s. 44. ISBN 80-7251-070-3.

Tabulka 1: Schéma prevence kriminality mládeže (podle obsahového členění)

PREVENCE	primární zaměřená na celou mladou generaci	sekundární zaměřená na rizikové skupiny mládeže	terciární zaměřená na ty mladé osoby, které se již kriminálních činů dopustily nebo se staly jejich obětí
sociální orientovaná na společenské faktory	opatření směřující k podpoře hodnotového systému odmítajícího nezákonné jednání	velmi různá, úzce cílená opatření zaměřená na konkrétní druhy rizikových skupin v rozlišení dle věku, míry a druhu ohrožení, teritoria atd.	resocializační opatření uplatňovaná v průběhu výkonu trestu odnětí svobody i po propuštění
situační orientovaná na omezování osobních, místních a časových faktorů	zvyšování informovanosti o možnosti obrany proti kriminalitě a o správném chování v případě výskytu trestného činu	zhoršení podmínek pro páčání kriminality a opatření organizační (profesionalita policistů)	zvýšení míry objasněnosti trestných činů a zhoršení podmínek pro páčání konkrétních druhů kriminality
viktinnosti orientovaná na bezpečné jednání	zvyšování informovanosti o možnosti ochrany proti nejčastěji se vyskytujícím druhům kriminality a o správném chování v případě ohrožení trestným činem	cílené zvyšování informovanosti o možnosti ochrany proti nejčastěji se vyskytujícím druhům kriminality	psychologická, zdravotní a právní pomoc a poradenství, odškodňování obětí

Zdroj: ZOUBKOVÁ, I., J. NIKL a V. ČERNÍKOVÁ.

Kriminalita mládeže. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. s. 44. ISBN 80-7251-070-3.²⁸

²⁸ ZOUBKOVÁ, I., J. NIKL a V. ČERNÍKOVÁ. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. s. 45. ISBN 80-7251-070-3.

6.2 Organizace prevence kriminality v České republice

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních a k celkové úspěšnosti a účinnosti prevence kriminality přispívá jasná a jednoznačná vládní politika formovaná jako koncepce a formalizovaná jako určitý systém.

Meziresortní úroveň - těžiště meziresortní spolupráce spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k obecné kriminalitě a koordinace preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality a podněcování aktivit nových.

Republikový výbor pro prevenci kriminality je nadresortním orgánem vlády a jeho úkolem v současné době je především:

- „rozvíjet prevenci na místní úrovni,
- realizovat meziresortní projekty,
- integrovat Policii České republiky a obecní policie do preventivních systémů,
- vytvářet podmínky pro pravidelnou a systematickou spolupráci resortů,
- vytvářet informační systém mezi subjekty prevence,
- rozvíjet mezinárodní spolupráci,
- převést dotační systém na kraje ve spolupráci se všemi resorty.“²⁹

Resortní úroveň - programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy.

Místní úroveň - do ní jsou zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a další instituce působící v obcích. Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti.³⁰

Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější **programy prevence kriminality na místní úrovni**, které mají nejbližší k mladému člověku.

²⁹ ZOUBKOVÁ, I., J. NIKL a V. ČERNÍKOVÁ. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. s. 52. ISBN 80-7251-070-3.

³⁰ *Prevence kriminality*. [online]. © 2006 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.dlazka.cz/html/CVVZ2006/PrevenceKriminality.pdf>

6.3 Instituce, které se rizikovou mládeží zabývají

Svou úlohu v této problematice zastává stát, jehož instituce jsou v legislativně vymezené normě povinny zabývat se proviněními mládeže, ať již jako represivní instituce či instituce zaměřená na snahu odklonit mladistvého od delikventní kariéry. Resorty podílející se na zpracování tohoto materiálu, jsou vázány některými konkrétními úkoly z této oblasti, a to Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Probační a mediační služba, Nejvyšší státní zastupitelství, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví.

Cílem je zmapovat roli jednotlivých institucí, které hrají významnou roli v práci s rizikovou mládeží a vybrané legislativní normy, upravující tuto činnost a zároveň případnou spolupráci s dalšími subjekty. Důležité je napomoci hrubé orientaci mezi jednotlivými institucemi.

Orgány činné v trestním řízení – se rozumí policie, státní zastupitelství a soudy. Delikventní mládeží se tyto organizace zabývají, pokud se dítě do 15 let či mladiství dopustí trestného činu nebo jiného provinění. Legislativním počinem nedávné doby bylo přijetí *zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže*, který ukládá úzkou specializaci na problematiku dětí a mládeže v těchto institucích a zároveň vznik soudů pro mládež. Zákon ukládá spolupráci s dalšími institucemi ve vztahu k delikventním dětem.³¹

Orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) – soustavu orgánů sociálně – právní ochrany dětí tvoří krajské úřady a kraje, obecní úřady s rozšířenou působností, obecní úřady a obce. Mezi hlavní oblasti sociálně – právní ochrany dětí patří prevence narušení příznivého vývoje dítěte, opatření na ochranu dětí v krizových situacích. V neposlední řadě je to také ochrana dětí před sociálně patologickými jevy. I zde se podporuje spolupráce s dalšími institucemi.

Probace a mediace – úkolem Probační a mediační služby je zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností

³¹ KVĚTESNKÁ, D. *Subjekty zabývající se rizikovou mládeží v Královehradeckém kraji*. In. TRUHLÁŘOVÁ, Z., M. SMUTEK. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. s. 189. ISBN 80-7041-044-2.

a zároveň zajištění výkonu alternativních trestů a opatření. Je zde kladen důraz na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. Jde o novou instituci na poli trestní politiky, která svazuje dvě profese: sociální práci a trestní právo.

Školská zařízení – jedná se o školská zařízení pro ústavní nebo ochrannou výchovu. Zařízení zajišťují zpravidla péči o nezletilé osoby od věku 3 let do věku 18 let, případně zletilé osoby do 19 let na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově.

Diagnostické ústavy – tato zařízení jsou určena pro děti či mladistvé, kteří mají být umístěni v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Přijímány jsou děti a mladiství s nařízenou ústavní výchovou, uloženou ochrannou výchovou nebo soudem vydaným předběžným opatřením o umístění, v některých případech zajišťují i preventivní pobyty na žádost rodičů. Na základě dvouměsíčního diagnostického pobytu jsou děti či mladiství rozmisťováni do různých typů speciálních školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, s ohledem na potřeby diagnostikovaného dítěte.

Dětský domov – zajišťuje péči o svěřence bez vážných poruch chování s nařízenou ústavní výchovou. Struktura i denní režim a systém komunikace, hospodaření se svěřenými prostředky, má za úkol přizpůsobit dětský domov co nejvíce zvyklostem běžné rodiny. Škola není součástí dětského domova.

Dětský domov se školou – jeho účelem je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, mající závažné poruchy chování a s uloženou ochrannou výchovou. Škola je součástí domova a umísťují se sem zpravidla děti od 6 let.

Výchovný ústav – pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou a uloženou ochrannou výchovou. Do výchovného ústavu může být umístěno i dítě starší 12 let, má-li uloženou ochrannou výchovu a v jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou.

Střediska výchovné péče pro děti a mládež – střediska výchovné péče poskytují všestrannou preventivní speciálně pedagogickou péči a psychologickou pomoc dětem s rizikem či projevy poruchy chování a negativních jevů v sociálním vývoji. Střediska výchovné péče mohou také pomáhat dětem propuštěným z ústavní

výchovy při jejich integraci do společnosti. Péče má předcházet vážnější výchovné poruchy a využívá se u dětí, kde doposud nenastal důvod k nařízení ústavní výchovy nebo uložení ochranné výchovy. Úkolem středisek je zpracovávat plány aktivit prevence jak zneužívání návykových látek, tak prevence dalších sociálně patologických jevů na svém území působnosti a měla by se koordinovat realizace těchto aktivit v rámci škol a školských zařízení.

Možnosti neziskového sektoru – významnou roli partnerských subjektů sehrávají v práci s rizikovou mládeží i nevládní neziskové organizace. Nejvhodnějším a nejjednodušším typem se zdají být občanská sdružení. Konkrétními sociálními službami zaměřenými na práci s dětmi a mládeží, poskytovanými nevládními neziskovými organizacemi jsou například streetwork, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, dobrovolnické projekty a domy na půl cesty. Doposud nejrozšířenější možností je poskytování sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Sociální poradenství je typem sociální služby, kterou mohou na základní či odborné úrovni poskytovat jak nevládní neziskové organizace, tak naopak musí být poskytováno obcemi či příslušnými státními orgány. Jednotlivé typy těchto služeb jsou charakterizovány v typologii sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí. Možnosti neziskového sektoru jsou vázány na schopnost organizací získat finanční prostředky na své projekty. Dalšími finančními zdroji jsou tuzemské i zahraniční nadace a nadační fondy, přispívat mohou pochopitelně i soukromí donátoři.³²

Preventivně výchovná péče ve školských zařízeních – probíhá ve střediscích výchovné péče pro děti a mládež, která jsou organizační součástí diagnostických ústavů či výchovných ústavů nebo mohou být zřizována samostatně. Poskytují všestrannou preventivně výchovnou péči dětem a mladistvým s negativními a patologickými projevy chování, pokud nejsou důvody pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy přímo v zařízeních. Podmínkou pro přijetí do střediska je svobodné rozhodnutí klienta a souhlas jeho rodičů. Úkoly střediska spočívají v rozvíjení komunikace a pozitivních vztahů v rodině, jelikož právě vnitřní rodinné vztahy při selhání dítěte značně trpí a rodině je nutné poskytnout pomoc při restrukturalizaci a obnově vnitřního systému.

³²KVĚTESNKÁ, D. *Subjekty zabývající se rizikovou mládeží v Královéhradeckém kraji*. In. TRUHLÁŘOVÁ, Z., M. SMUTEK. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. s. 192-193. ISBN 80-7041-044-2.

Jedinec zde setrvává asi dva měsíce. Po dobu jeho pobytu se s ním intenzivně pracuje podle individuálního výchovně vzdělávacího plánu. Pokud někteří jedinci selžou a pokračují v asociálním chování, jsou poté na základě rozhodnutí soudů umístováni do zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy.

Systém včasné intervence (SVI) – je název pro systémové propojení institucí zabývajících se trestnou činností dětí a mládeže. Systém je založen na moderním způsobu počítačového propojení a následné spolupráce všech subjektů na území určitého města. Cílem tohoto počítačového propojení institucí je vytvořit funkční systém vzájemné informovanosti o nezletilých a mladistvých pachatelích trestné činnosti, přestupků a sledování plnění uloženého nápravně výchovného plánu. Obecným východiskem projektu SVI je fakt, že v České republice existuje a vzniká celá řada institucí, zařízení a organizací, které se z nejrůznějších stran zabývají kriminálně rizikovými skupinami dětí a legislativa upravující tuto oblast péče je na poměrně dobré úrovni. Způsob práce příslušných institucí a organizací je často formální, nekoordinovaný a nesystémový. Každá instituce plní své úkoly, pracovníci jsou vytíženi a systém je administrativně složitý a neoperativní. Základem SVI je informační propojení policie, orgánů sociálně – právní ochrany a orgánů justice, které by mělo sloužit ke zlepšení celkové úrovně spolupráce, minimalizaci páčání další trestné činnosti na tomto úseku a zlepšení efektivity ukládaných výchovných opatření. Snahou je tedy celý proces urychlit a zefektivnit s využíváním zákonných nástrojů přijatých pro oblast trestné činnosti dětí a sociálně právní ochrany.

Snad bude podobných příkladů dobré praxe přibývat do té míry, že multidisciplinární spolupráce bude samozřejmým aspektem práce s rizikovou mládeží.

7 CHARAKTERISTIKA TRESTNÉ ČINNOSTI MLÁDEŽE

Početně nejvýznamnější skupinu tvoří mladiství pachatelé, kteří se dopouštějí majetkové trestné činnosti, především trestného činu krádeže. Majetková trestná činnost páchaná mladistvými se zásadně neodlišuje od stejné trestné činnosti páchané dospělými pachateli. Jde o vloupání do automobilů, restaurací, prodejen, domů, chat, garáží, kanceláří atd. V objektech jsou odcizovány různé předměty, peníze, potraviny, jízdní kola, alkohol, cigarety atd. S majetkovou trestnou činností je bezprostředně spojeno páchání i trestných činů porušování domovní svobody a poškozování cizí věci.

Další výraznou skupinou trestných činů páchaných mladistvými pachateli jsou trestné činy, jejichž charakteristickým prvkem je násilí, které je namířené proti životu a zdraví osob nebo svobodě a lidské důstojnosti. U trestných činů obecně nebezpečných se jedná především o trestné činy, které souvisí s nedovolenou výrobou a držením omamných a psychotropních látek a jedů a jejich šířením, u trestných činů hrubě narušujících občanské soužití pak jde o trestné činy, jimiž pachatelé útočí na některý národ, jeho jazyk nebo některou rasu či vyznání, k nimž lze přiřadit trestné činy proti lidskosti.

Obecně lze tvrdit, že trestná činnost dětí a mládeže se vyskytuje především ve velkých městech, kde s ohledem na velký počet obyvatel a tím i určitou anonymitu jsou vhodnější podmínky pro páchání trestné činnosti. Ve vesnických lokalitách se trestná činnost těchto věkových kategorií vyskytuje podstatně méně. Pro motivaci trestné činnosti dětí a mládeže je charakteristické, že se v mnoha případech jedná o důsledek nezralosti, když ani oni samotní nejsou schopni vysvětlit, co je vedlo k takovému chování a jednání. U mladistvých pachatelů lze jako příčinu páchání trestné činnosti označit takzvaný konzumní způsob života. Jako motiv se zde vyskytuje touha vyrovnat se vrstevníkům a kamarádům z lépe finančně situovaných rodin. Dále se zde ukazují jevy jako je nedostatek odpovědnosti, neúcta k hodnotám vůbec a majetku zvláště, nechuť dodržovat normy upravující život ve společnosti, touha po nezávislosti, odpor ke konformitě společnosti atd. Závažný dopad takového chování u dětí a mladistvých je absence ve škole, toulání a útěky z domova.

Pokud jde o násilnou trestnou činnost, ta je zpravidla charakterizována projevem neúcty k životu a zdraví. Častou motivací je potřeba či snaha demonstrovat sílu, zvýraznit se a imponovat u svých vrstevníků a získat si jejich obdiv, uznání, ale vytvořit si i určité vůdčí postavení v partě. Stále častěji se vyskytuje trestný čin loupeže. Jde o útoky namířené proti starším lidem, ale i dětem. Vyskytují se i případy loupežných přepadení s použitím zbraně nebo jejich napodobeniny.³³

Pokud jde o trestnou činnost páchanou z rasových pohnutek, spojují se zde faktory jak násilného, tak i výtržnického charakteru s vlivem rasově zaměřené ideologie. Významné je především hnutí skinheads, které mladým lidem imponuje svou nezávislostí, volností myšlenek, organizovaností, odporem k uznávaným hodnotám, k nonkonformitě, ale i činy, které příznivci hnutí skinheads páchají. Nemalou roli sehrává i romské klima, které je typické pro českou společnost v místech s větší koncentrací romských obyvatel.

Motivací při páchání trestných činů drogového charakteru je touha po nepoznaných počtcích, snaha zviditelnit se v okruhu kamarádů a vyzkoušet něco nového o čem se často hovoří.

Sexuálně zaměřené trestné činy jsou páchány mladistvými zejména pod vlivem alkoholu a jsou zaměřeny na dívky a chlapce ve věku 15 let, ale i mladší. Tedy na dětech, které nemají šanci se bránit. Častým motivem jsou projevené city mezi chlapcem a dívkou, kdy jsou popřeny věkové rozdíly, zejména pokud se jedná o věk nižší 15 let.

³³ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. s. 13.

8 PRAKTICKÁ ČÁST

8.1 Cíl praktické části, stanovení předpokladu a hypotéza

Cílem praktické části je ověření stanovených předpokladů za pomoci analýzy statistických údajů Policie České republiky, statistických údajů státního zastupitelství, soudních statistických údajů justice a dalších zainteresovaných orgánů. Jde o kvantitativní výzkum. Následně bude provedeno vzájemné porovnání zjištěných výsledků nápadu kriminality, zejména kriminality mládeže v České republice v letech 2007 – 2011, po linii kriminality obecné, konkrétně násilné, mravnostní majetkové a ostatní do zmíněných kategorií nezahrnuté. Toto porovnání bude provedeno s přihlédnutím k jednotlivým stádiím vývoje v oblasti kriminality a trestního řízení, tedy od nápadu kriminálních deliktů, přes počet vyšetřovaných, stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob.

S přihlédnutím ke společenskému vývoji v České republice a k získaným znalostem v dané oblasti byly stanoveny tyto předpoklady:

1. na základě provedených výpočtů a porovnání statistických údajů ve sledovaném období let 2007–2011 posoudit zda dojde v České republice ke snížení či ke zvýšení nápadu celkové kriminality a kriminality mládeže a snížení či zvýšení nápadu kriminality mládeže po linii obecné kriminality,
2. pokles kriminality osob ve věku 1–14 let, ve vztahu k objasněné trestné činnosti, bude ve sledovaném období větší než pokles kriminality osob ve věku 15–17 let,
3. ve sledovaném období dojde, v oblasti objasněné trestné činnosti, ke snížení podílu pachatelů ve věku 1–17 let na nápadu jak celkové kriminality, tak kriminality obecné celkem, kriminality násilné, mravnostní, majetkové i ostatní,

4. dojde-li v České republice ke snížení kriminality mladistvých osob, dojde ve sledovaném období let 2007–2011 k poklesu počtu vyšetřovaných mladistvých delikventů,
5. s přihlédnutím k vývoji kriminality v České republice dojde ve sledovaném období let 2007–2011 ke snížení počtu osob ve věku 15–17 let obžalovaných pro kriminální delikty a ke snížení počtu osob ve věku 15–17 let odsouzených pro kriminální delikty.

Hypotéza 1: V České republice v období let 2007-2011 došlo ke zvýšení celkového nápadu kriminality a kriminality mládeže nebo díky nově přijatým legislativním předpisům k jejímu snížení.

Ke stanovení výše uvedených předpokladů vedou zkušenosti z předcházejících let, s přihlédnutím ke společenskému vývoji v České republice po roce 1989 a v důsledku těchto zkušeností lze předpokládat, že vlivem posílení prevenčních opatření jak má na mysli přijatý zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., většího se zapojení zainteresovaných institucí a v první řadě rodiny a školy bude docházet v průběhu doby, v daném případě v průběhu sledovaného období let 2007–2011 ke snižování podílu mladistvých pachatelů na nápadu trestné činnosti v České republice a následně také ke snižování počtu vyšetřovaných, stíhaných, obžalovaných a odsouzených mladistvých osob.

8.2 Zdroje dat užitých při provedeném porovnání

Použitá data byla získána ze statistik kriminality Policie České republiky za období let 2007–2011, ze statistických ročenek Ministerstva spravedlnosti České republiky za období let 2007–2011 a dále bylo vycházeno z vlastních výpočtů a provedeného porovnání. Statistická data jsou dostupná na internetových stránkách Policie České republiky a Ministerstva spravedlnosti České republiky. Při využití statistických dat pro provádění zkoumání a porovnávání je nutné brát v úvahu zdroje

těchto dat. Statistická data jednotlivých orgánů se mohou v různých ukazatelích rozcházet a lišit.

Pro práci byla využita data za období let 2007–2011, neboť v době jejího zpracování nebyly data za období roku 2012 k dispozici v kompletní sestavě tak, aby provedené zkoumání a porovnání bylo objektivní.

- **Policejní statistiky** – v policejních statistikách je evidován nápad veškeré trestné činnosti na daném území za určené období. Statistické údaje jsou členěné do souhrnných kategorií dle charakteru trestné činnosti. Je sledován zvlášť nápad trestné činnosti, objasněnost, počet trestných činů spáchaných jednotlivými kategoriemi pachatelů, počet vyšetřovaných osob a podobně.
- **Soudní statistiky** – druh a počet spáchaných trestných činů je evidován pouze jako celek. Za základní jednotku považují osobu pachatele trestného činu. Výsledky jsou odvozovány od jednotlivých stádií probíhajícího řízení. Hovoříme zde o osobách stíhaných, obžalovaných a odsouzených.

V práci byly použity statistické údaje vztahující se k vývoji kriminality osob mladistvých v České republice. Osoby pojaté pod názvem „mladistvé“ musíme posuzovat jako dvě samostatné kategorie osob, osoby nezletilé, to jsou děti ve věku 1-14 let a osoby mladistvé ve věku 15–17 let.

Úkolem bude porovnat vývoj kriminality mladistvých a podíl těchto osob na celkovém nápadu kriminality v České republice. Vše je znázorněno pomocí tabulek a vyhotovených grafů.

8.3 Celková kriminalita a kriminalita mládeže v České republice v období let 2007-2011

V roce 2007 bylo v České republice spácháno 357 391 trestný činů (tabulka 2). Až do roku 2010 byl zaznamenán pokles trestné činnosti, celkem o 44 004 trestných činů. V roce 2011 byl zaznamenán mírný nárůst počtu spáchaných trestných činů, celkem o 3 790 trestných činů oproti roku 2010. Za sledované období došlo k poklesu počtu

spáchaných trestných činů osobami mladistvými. V roce 2007 bylo mladistvými spácháno 10 789 trestných činů, v roce 2011 bylo mladistvými spácháno o 3 726 trestných činů méně, to je 7 063 spáchaných trestných činů v roce 2011. Počet spáchaných trestných činů pachateli ve věku 15–17 let v roce 2007 činil 8 079 trestných činů. Do roku 2010 se počet spáchaných trestných činů snižoval, až na počet 5 339 spáchaných skutků. V roce 2011 došlo k nepatrnému nárůstu o 88 spáchaných skutků. Obdobná situace je i u pachatelů ve věku 1-14 let. V letech 2007–2010 byl zaznamenán pokles o 1 126 spáchaných skutků, v roce 2011 nárůst o 52 spáchaných skutků oproti roku 2010.

Tabulka 2:

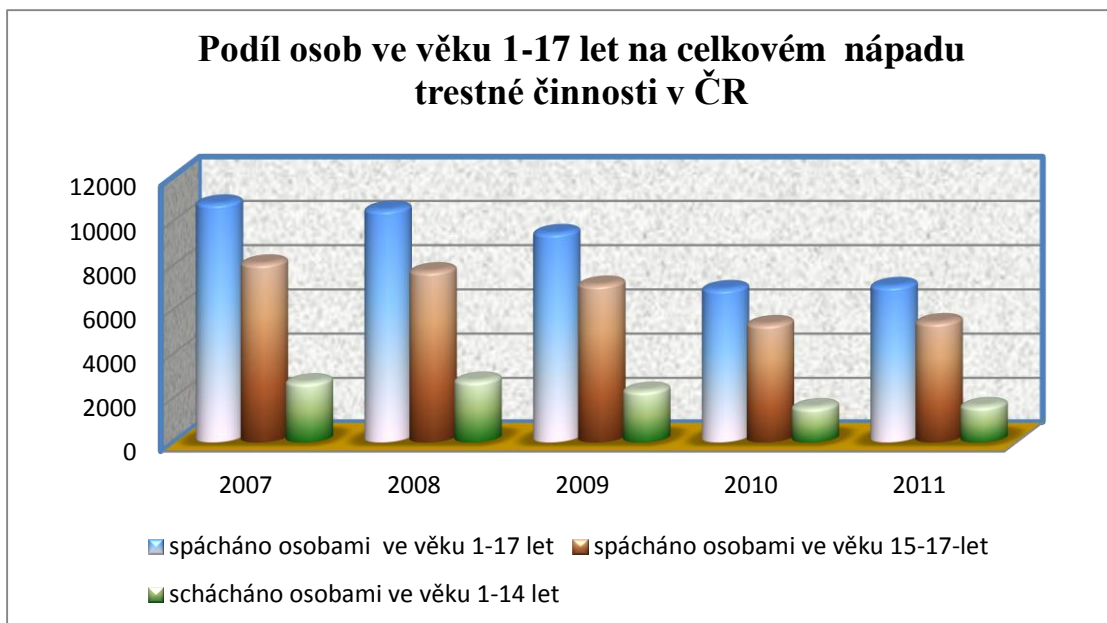
Celkový nápad trestné činnosti v České republice v letech 2007–2011

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Spácháno skutků celkem</i>	357391	343799	332829	313387	317177
<i>Objasněno skutků</i>	145771	138598	141625	130744	135168
<i>% objasněnosti</i>	40,78	40,31	42,55	41,71	42,61
<i>Spácháno osobami 1-17 let</i>	10789	10511	9456	6923	7063
<i>Spácháno osobami 15-17 let</i>	8079	7728	7123	5339	5427
<i>Spácháno osobami 1-14 let</i>	2710	2783	2333	1584	1636
<i>% - podíl osob 1-17 let</i>	7,40	7,58	6,67	5,29	5,22

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Z grafického znázornění (graf 1) podílu mladistvých pachatelů (osob ve věku 1-17 let) zcela jasně vyplývá snižování podílu mladistvých osob na nápadu trestné činnosti v České republice v jednotlivých letech i přes nepatrný, zcela zanedbatelný, nárůst počtu trestných činů spáchaných mladistvými osobami v roce 2011. Podíl mladistvých pachatelů trestné činnosti činil v roce 2007 celkem 7,40% celkového nápadu trestné činnosti v České republice. K roku 2011 došlo k poklesu podílu mladistvých pachatelů na celkovém nápadu trestné činnosti na hodnotu 5,22% zjištěných skutků.

Graf 1:

8.4 Nápad obecné kriminality v České republice a podíl mladistvých osob na nápadu obecné kriminality

Vývoj nápadu trestné činnosti po linii obecné kriminality je odrazem vývoje nápadu celkové kriminality v České republice (tabulka 3). V průběhu let 2007–2010 je zaznamenáván průběžný pokles nápadu, celkem o 19 263 spáchaných skutků. V roce 2011 je zaznamenán mírný nárůst nápadu, o 3 919 spáchaných skutků. Ve sledovaném období byl však zaznamenán značný nárůst objasněnosti spáchané trestné činnosti. V roce 2007 činila objasněnost 23,96%, v roce 2011 se objasněnost zvýšila na hodnotu 33,64%. Také u mladistvých pachatelů (osob ve věku 1–17 let) byl zaznamenán pokles spáchaných skutků v letech 2007–2010 a mírný nárůst trestné činnosti v roce 2011. Celkově však lze konstatovat, že trestná činnost mladistvých osob v obou skupinách – osoby ve věku 1–14 let a 15–17 let, klesá. Osoby mladistvé v roce 2007 spáchaly 8 641 skutků, v roce 2011 spáchaly celkem 6 619 skutků. Rozdíl činí, i přes nepatrný nárůst v roce 2011 celkem 2 022 spáchaných skutků. U osob ve věku 15–17 let činí pokles spáchaných skutků ve sledovaném období 1 128 skutků a u osob ve věku 1–14 let 894 spáchaných skutků.

Tabulka 3:

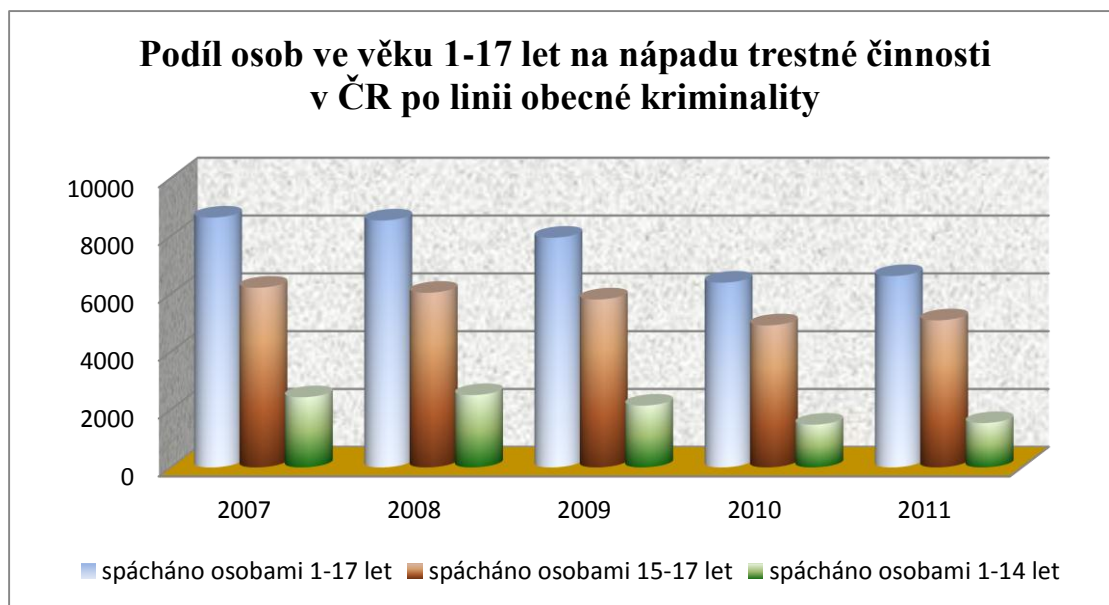
Podíl mladistvých pachatelů na nápadu obecné kriminality v letech 2007 - 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Spácháno skutků celkem</i>	268301	257763	249975	249038	252957
<i>Objasněno skutků</i>	64268	69945	72875	79811	85104
<i>% objasněnosti</i>	23,96	27,13	29,15	32,04	33,64
<i>Spácháno osobami 1-17 let</i>	8641	8541	7944	6391	6619
<i>Spácháno osobami 15-17 let</i>	6214	6040	5808	4913	5086
<i>Spácháno osobami 1-14 let</i>	2427	2501	2136	1478	1533
<i>% - podíl osob 1-17 let</i>	13,44	12,21	10,90	8,00	7,77

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Z grafického znázornění podílu mladistvých osob na nápadu trestné činnosti po linii obecné kriminality (graf 2) je patrný pokles nápadu této kriminality. V roce 2007 činil podíl osob ve věku 1–17 let celkem 13,44% ze všech objasněných skutků, v roce 2011 tento podíl činil pouze 7,77% z objasněných skutků, i když objasněnost za sledované období celkově vzrostla o 9,68%

Graf. 2:

Zdroj: autor práce (na základě vlastních výpočtů)

Do oblasti obecné kriminality náleží kriminalita násilná, majetková, mravnostní a také kriminalita ostatní. Mezi kriminalitu ostatní jsou řazeny trestné činy, které nejsou zařazeny do žádné z kategorií obecné kriminality. V konečné fázi však celkový nápad ostatní kriminality může do značné míry ovlivnit celkový nápad jak obecné kriminality, tak kriminality celkové.

8.4.1 Násilná trestná činnost

Jak je patrné z přehledové tabulky (tabulka 4) v celkovém měřítku není pokles této kriminality za uplynulé období tak patrný. Pokles je zaznamenán v letech 2007–2009. V průběhu roku 2010 a 2011 je zaznamenáván opětovný nárůst této trestné činnosti. Objasněnost v této oblasti trestné činnosti se podařilo ve sledovaném období zvýšit, a to více jak o 4%. Podíl mladistvých pachatelů činil v roce 2007 celkem 1 580 spáchaných skutků, to je 11,48% ze skutků objasněných. Pokles k roku 2011 činil 430 skutků, mladiství spáchali 1 150 skutků, což činí 7,91% ze skutků objasněných.

Tabulka 4:

Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu násilné trestné činnosti

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Spácháno skutků celkem</i>	19551	17875	16887	18073	19409
<i>Objasněno skutků</i>	13755	12397	12422	13462	14533
<i>% objasněnosti</i>	70,35	69,35	73,55	74,48	74,87
<i>Spácháno osobami 1-17 let</i>	1580	1457	1424	1159	1150
<i>Spácháno osobami 15-17 let</i>	1082	958	969	810	819
<i>Spácháno osobami 1-14 let</i>	498	499	455	349	331
<i>% - podíl osob 1-17 let</i>	11,48	11,75	11,46	8,60	7,91

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

8.4.2 Mravnostní trestná činnost

Celkový nápad této trestné činnosti v letech 2007–2010 nepatrně klesal (tabulka 5). V letech 2010–2011 byl v celkovém měřítku zaznamenán patrný nárůst počtu spáchaných skutků. Objasněnost této trestné činnosti postupně mírně klesla, s výjimkou roku 2010, kdy činila 83,93%. V roce 2011 opět poklesla na hodnotu 76,89%, nižší jak v roce 2007, kdy objasněnost činila 78,44%. Počet skutků spáchaných mladistvými se v letech 2007–2011 pohyboval průběžně na stejné úrovni. Podíl mladistvých pachatelů činil v roce 2007 celkem 20,37% z objasněných skutků a k roku 2011 klesl na 16,77% z objasněných skutků mravnostní trestné činnosti. Značný nárůst spáchaných skutků byl zaznamenán u osob mladistvých (věk 15-17 let) v roce 2011. V roce 2010 spáchali 166 skutků, v roce 2011 počet skutků vzrostl na 185, o jeden skutek více jak v roce 2007.

Tabulka 5:

Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu mravnostní trestné činnosti

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Spácháno skutků celkem</i>	1689	1680	1730	1811	2086
<i>Objasněno skutků</i>	1325	1291	1349	1520	1604
<i>% objasněnosti</i>	78,44	76,84	77,97	83,93	76,89
<i>Spácháno osobami 1-17 let</i>	270	248	274	263	269
<i>Spácháno osobami 15-17 let</i>	184	155	174	166	185
<i>Spácháno osobami 1-14 let</i>	86	93	100	97	84
<i>% - podíl osob 1-17 let</i>	20,37	19,20	20,31	17,30	16,77

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

8.4.3 Majetková trestná činnost

V roce 2007 byl zaznamenán celkový nápad majetkové trestné činnosti v počtu 228 266 spáchaných skutků (tabulka 6). V průběhu sledovaného období počet spáchaných skutků klesal, v roce 2011 bylo spácháno 203 675 skutků, to je o 24 591 skutků méně. Objasněnost naopak v průběhu sledovaného období vzrostla z 19,55% na 22,31%. Počet skutků spáchaných mladistvými pachateli v letech 2007–2010 klesal, v roce 2011 byl zaznamenán mírný nárůst. I přesto podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu majetkové trestné činnosti klesl. V roce 2007 činil 12,14% a k roku 2011 klesl na 8,64%.

V této oblasti se zastavíme u jedné kategorie majetkové trestné činnosti, a to jsou krádeže vloupáním (tabulka 7). Z přehledu je patrný nárůst této trestné činnosti v letech 2007–2011 jako celku a stoupající objasněnost těchto trestných činů. Naopak je zde patrný pokles podílu mladistvých pachatelů na nápadu této trestné činnosti, neboť v roce 2007 podíl mladistvých pachatelů činil 16,80% a v roce 2011 průběžně klesl na hodnotu 11,96% objasněných skutků.

Tabulka 6:

Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu majetkové trestné činnosti

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Spácháno skutků celkem</i>	228266	219347	212168	203757	203675
<i>Objasněno skutků</i>	44637	42761	44101	43478	45458
<i>% objasněnosti</i>	19,55	19,49	20,78	21,33	22,31
<i>Spácháno osobami 1-17 let</i>	5423	5253	4617	3781	3931
<i>Spácháno osobami 15-17 let</i>	3966	3844	3472	3033	3083
<i>Spácháno osobami 1-14 let</i>	1457	1409	1145	748	848
<i>% - podíl osob 1-17 let</i>	12,14	12,28	10,46	8,69	8,64

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Tabulka 7:

Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu krádeží vloupáním

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Spácháno skutků celkem</i>	54925	53381	54848	58758	59672
<i>Objasněno skutků</i>	11891	11360	12523	13708	14155
<i>% objasněnosti</i>	21,64	21,28	22,83	23,32	23,72
<i>Spácháno osobami 1-17 let</i>	1998	1975	1854	1596	1693
<i>Spácháno osobami 15-17 let</i>	1472	1426	1412	1277	1358
<i>Spácháno osobami 1-14 let</i>	526	549	442	319	335
<i>% - podíl osob 1-17 let</i>	16,80	17,38	14,80	11,64	11,96

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

8.4.4 Trestná činnost ostatní

I když se jedná o nekvalifikovanou trestnou činnost, nelze počet spáchaných skutků podceňovat, neboť do značné míry nápad této trestné činnosti může ovlivnit celkový nápad trestné činnosti (tabulka 8). V letech 2007–2011 byl zaznamenán více jak třetinový nárůst této trestné činnosti. Spolu s nárůstem počtu spáchaných trestných činů stoupla také objasněnost této trestné činnosti. Podíl mladistvých pachatelů v průběhu sledovaného období postupně klesal. V roce 2007 činil 9,38% objasněných trestných činů, v roce 2011 tento podíl poklesl na 5,39% objasněných trestných činů.

Tabulka 8:

Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu ostatní trestné činnosti

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Spácháno skutků celkem</i>	18795	18861	19190	25437	27787
<i>Objasněno skutků</i>	14569	13496	15003	21351	23509
<i>% objasněnosti</i>	77,51	71,55	78,18	83,93	84,60
<i>Spácháno osobami 1-17 let</i>	1368	1583	1629	1188	1269
<i>Spácháno osobami 15-17 let</i>	982	1083	1193	904	999
<i>Spácháno osobami 1-14 let</i>	386	500	436	284	270
<i>% - podíl osob 1-17 let</i>	9,38	11,72	10,85	5,56	5,39

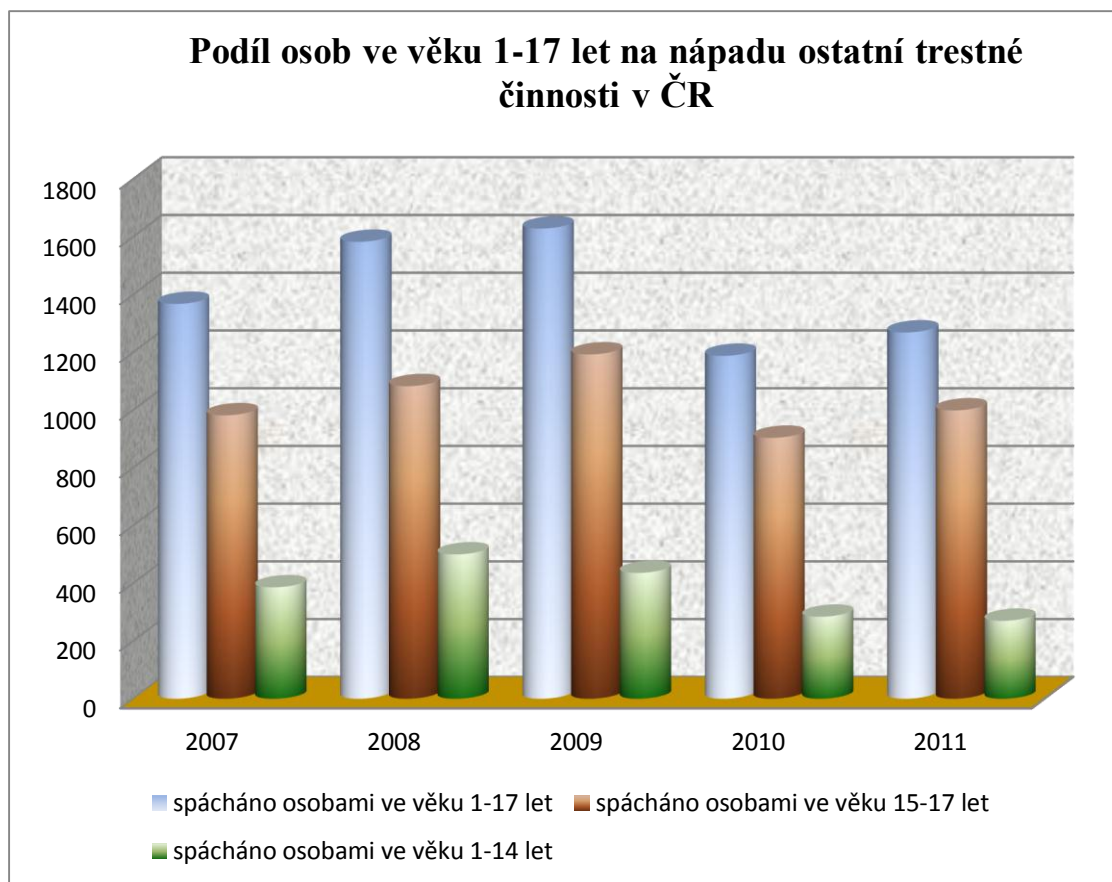
Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Bližší jsem graficky znázornila vývoj podílu mladistvých pachatelů na nápadu ostatní - nezařazené trestné činnosti (graf 3). Z uvedeného grafu je zřejmý průběžný nárůst a pokles spáchané trestné činnosti mladistvých osob celkem, trestné činnosti spáchané osobami ve věku 15–17 let a osobami ve věku 1–14 let.

- osoby mladistvé (věk 1–17 let) – v letech 2007–2009 je zaznamenán nárůst spáchaných skutků. V roce 2010 dochází k dost razantnímu poklesu, ovšem v následujícím roce 2011 počet spáchaných skutků opět stoupá
- osoby ve věku 15–17 let - v letech 2007–2009 je zaznamenán mírný postupný nárůst spáchaných skutků, v roce 2010 dochází k poklesu nápadu a v roce 2011 k opětovnému růstu počtu spáchaných skutků
- osoby ve věku 1–14 let – v roce 2008 je zaznamenán značný nárůst spáchaných skutků oproti roku 2007. V následujících letech 2009–2011 je patrný značný pokles spáchaných skutků touto kategorií mladistvých pachatelů.

Jak jsem již výše uvedla, i přes tento vývoj lze i v této oblasti hovořit o poklesu počtu skutků spáchaných mladistvými pachateli.

Graf 3:

Zdroj: autor práce (na základě vlastních výpočtů)

8.5 Přehled počtu vyšetřovaných osob ve věku 1–17 let dle charakteru spáchané trestné činnosti

Vyšetřovaná osoba – osoba, proti které nebylo zahájeno trestní stíhání. Jedná se o osoby prověřované.

V další části práce bude provedeno porovnání a zkoumání počtu vyšetřovaných mladistvých osob (osob ve věku 1–17 let) na území České republiky, pro trestnou činnost jako celku, trestnou činnost po linii obecné kriminality jako celku, trestnou činnost násilného, mravnostního, majetkového charakteru a trestnou činnost ostatní. Porovnávání bude prováděno za období let 2007–2011.

8.5.1 Celková kriminalita

V roce 2007 bylo v České republice vyšetřováno celkem 127 718 osob. V následujících letech 2008–2011 je patrný pokles počtu vyšetřovaných osob v České republice (tabulka 9). V roce 2011 bylo vyšetřováno o 12 743 osob méně než v roce 2007. Stejný vývojový trend byl zaznamenán i u osob mladistvých, a to jako celku, osob ve věku 1–17 let, tak u osob ve věku 15– 7 let a osob ve věku 1–14 let. V roce 2011 bylo vyšetřováno o 3 351 osob ve věku 1–17 let méně než v roce 2007

Tabulka 9:

Celkový přehled počet osob vyšetřovaných v České republice

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Pachatelé celkem</i>	127718	122053	123235	112477	114975
<i>Mladiství pachatelé celkem</i>	8957	8737	7433	5616	5606
<i>Pachatelé 15-17 let</i>	6322	6014	5339	4010	4038
<i>Pachatelé 1-14 let</i>	2635	2723	2094	1606	1568
<i>% - pachatelé 1-17 let</i>	7,01	7,15	6,03	4,98	4,87

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

8.5.2 Obecná kriminalita

Vývoj v počtu vyšetřovaných osob pro trestnou činnost po linii obecné kriminality je jako celek zcela odlišný od vývoje počtu vyšetřovaných osob v České republice celkem (tabulka 10). V roce 2007 bylo vyšetřováno 61 126 osob. V roce 2008 došlo k poklesu počtu vyšetřovaných osob, ovšem od roku 2009 do roku 2011 je zaznamenáván značný nárůst počtu vyšetřovaných osob.

Tabulka 10:

Přehled počtu vyšetřovaných osob pro trestnou činnost po linii obecné kriminality

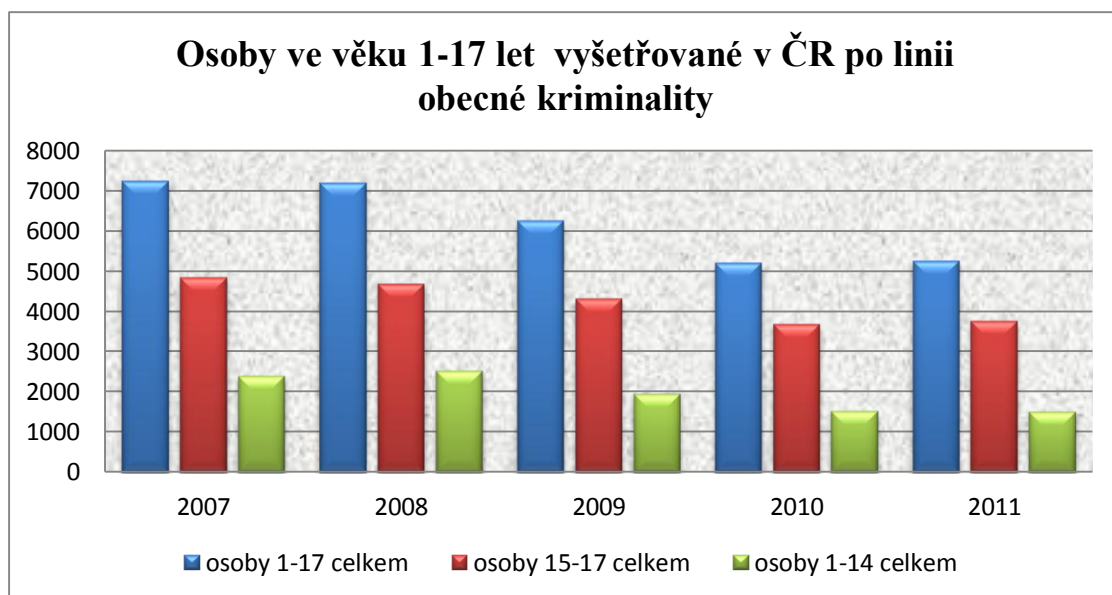
	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Pachatelé celkem</i>	61126	58646	60055	65944	69983
<i>Mladiství pachatelé celkem</i>	7262	7218	6278	5214	5267
<i>Pachatelé 15-17 let</i>	4855	4697	4327	3692	3765
<i>Pachatelé 1-14 let</i>	2407	2521	1951	1522	1502
<i>% - pachatelé 1-17 let</i>	11,88	12,30	10,45	7,90	7,52

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Vývoj v počtu vyšetřovaných osob je oproti celkovým počtům v jednotlivých letech značně příznivější (graf 4). V průběhu let 2007–2010 je zaznamenáván pokles počtu vyšetřovaných mladistvých osob, a to v obou věkových kategoriích – osob ve věku 15–17 let a ve věku 1–14 let. V roce 2011 došlo k mírnému, dá se říci zanedbatelnému nárůstu počtu vyšetřovaných mladistvých osob.

V roce 2007 činil podíl mladistvých vyšetřovaných osob (věk 1–17 let) oproti celkovému počtu vyšetřovaných osob pro obecnou kriminalitu 11,88%. V letech 2007–2011 docházelo k postupnému snižování počtu vyšetřovaných mladistvých osob a v roce 2011 činil podíl mladistvých vyšetřovaných osob 7,52% k celkovému počtu vyšetřovaných osob.

Graf 4:

Zdroj: autor práce (na základě vlastních výpočtů)

8.5.3 Násilná kriminalita

V období let 2007–2009 poklesl celkový počet vyšetřovaných osob, v letech 2010–2011 začal počet vyšetřovaných osob opět stoupat. V roce 2011 byl počet vyšetřovaných osob vyšší o 147 osob než v roce 2007 (tabulka 11). Počet vyšetřovaných mladistvých osob za uvedené období postupně klesal. Rozdíl mezi počtem z roku 2011 a roku 2007 činí 465 osob.

Tabulka 11:

Přehled počtu osob vyšetřovaných pro násilnou trestnou činnost

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Pachatelé celkem</i>	13297	12252	12194	12763	13444
<i>Mladiství pachatelé celkem</i>	1535	1409	1383	1139	1070
<i>Pachatelé 15-17 let</i>	998	857	897	743	722
<i>Pachatelé 1-14 let</i>	537	552	486	396	348
<i>% - pachatelé 1-17 let</i>	11,54	11,50	11,34	8,92	7,95

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

8.5.4 Mravnostní kriminalita

V oblasti mravností kriminality je vývoj v počtu vyšetřovaných osob obdobný jako u kriminality násilné. V celkovém počtu vyšetřovaných osob v letech 2007–2009 byl zaznamenán mírný pokles, v letech 2010–2011 naopak mírný nárůst počtu celkem vyšetřovaných osob (tabulka 12). Počet vyšetřovaných osob mladistvých v jednotlivých letech vykazuje ne nepodstatné rozdíly jak je patrné v přehledové tabulce. Oproti roku 2007 v roce 2011 počet vyšetřovaných mladistvých osob v oblasti mravnostní kriminality stoupl, zejména stoupl počet vyšetřovaných osob ve věku 15–17 let.

Tabulka 12:

Přehled počtu osob vyšetřovaných pro mravnostní trestnou činnost

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Pachatelé celkem</i>	1212	1166	1151	1197	1224
<i>Mladiství pachatelé celkem</i>	249	230	248	232	253
<i>Pachatelé 15-17 let</i>	169	146	166	151	175
<i>Pachatelé 1-14 let</i>	80	84	82	81	78
<i>% - pachatelé 1-17 let</i>	20,54	19,72	21,54	19,38	20,66

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

8.5.5 Majetková trestná činnost

Počet osob vyšetřovaných pro majetkovou trestnou činnost se v letech 2007 – 2011 pohyboval zhruba na stejné úrovni s rozdílem cca 1 000 osob. O tento počet osob byl počet vyšetřovaných osob v roce 2011 vyšší jak v roce 2007. U mladistvých osob, u obou kategorií, docházelo v letech 2007–2010 ke snížení počtu vyšetřovaných osob, v roce 2011 byl zaznamenán nárůst počtu vyšetřovaných mladistvých osob, jak osob ve věku 15–17 let tak osob ve věku 1–14 let. V porovnání k počtu všech vyšetřovaných osob se za sledované období snížil počet vyšetřovaných osob mladistvých o nejméně 4%.

Tabulka 13:

Přehled počtu osob vyšetřovaných pro majetkovou trestnou činnost

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Pachatelé celkem</i>	33826	32588	32987	32651	34842
<i>Mladiství pachatelé celkem</i>	4324	4013	3450	2939	3036
<i>Pachatelé 15-17 let</i>	2914	2718	2449	2183	2208
<i>Pachatelé 1-14 let</i>	1410	1295	1001	756	828
<i>% - pachatelé 1-17 let</i>	12,78	12,31	10,45	9,00	8,71

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

8.5.6 Ostatní trestná činnost

Počet osob vyšetřovaných pro ostatní – nekvalifikovanou trestnou činnost v období let 2007–2011 značně stoupl (tabulka 14). V roce 2007 bylo celkem vyšetřováno 12 791 osob, v roce 2011 to bylo již 20 473 osob. U osob mladistvých (věk 1–17 let) došlo v roce 2008 k nárůstu vyšetřovaných osob a následovně v letech 2009–2011 ke značnému poklesu. U osob mladistvých ve věku 15–17 let byl zaznamenán v roce 2008 nárůst vyšetřovaných osob oproti roku 2007. V letech 2009–2010 byl zaznamenán pokles počtu těchto vyšetřovaných osob a v roce 2011 opětovný nárůst počtu vyšetřovaných osob. U osob ve věku 1–14 let byl v roce 2008 zaznamenán značný vzestup vyšetřovaných osob a od roku 2009 do roku 2011 počet těchto vyšetřovaných osob klesal až pod více jak polovinu počtu vyšetřovaných osob v roce 2008. V celkovém měřítku lze hovořit o poklesu počtu vyšetřovaných mladistvých osob, neboť v roce 2007 činil podíl mladistvých vyšetřovaných osob 9,02%, v roce 2011 pouze 4,39%.

Tabulka 14:

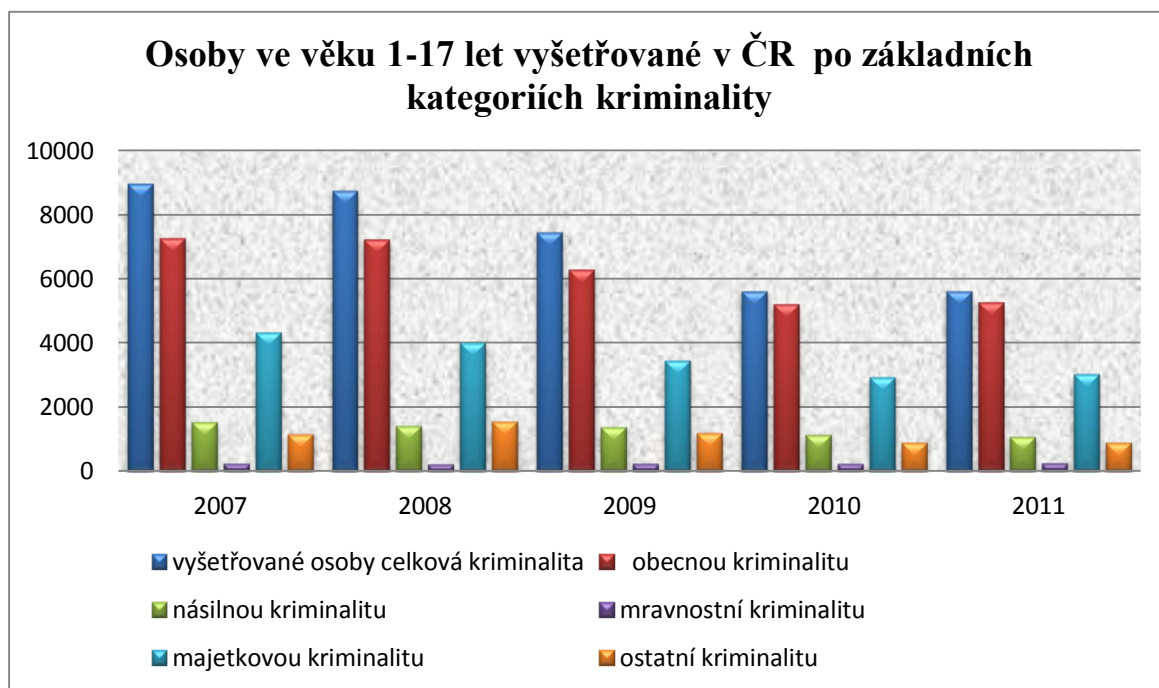
Přehled počtu osob vyšetřovaných pro majetkovou trestnou činnost

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Pachatelé celkem</i>	12791	12640	13723	19333	20473
<i>Mladiství pachatelé celkem</i>	1154	1566	1197	904	899
<i>Pachatelé 15-17 let</i>	774	976	815	615	651
<i>Pachatelé 1-14 let</i>	380	590	382	289	248
<i>% - pachatelé 1-17 let</i>	9,02	12,38	8,72	4,67	4,39

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Následující graf (graf 5) ukazuje pokles počtu vyšetřovaných mladistvých osob pro spáchané kriminální delikty po linii obecné, násilné, mravnostní, majetkové a ostatní kriminality v letech 2007–2011.

Graf 5:

Zdroj: autor práce (na základě vlastních výpočtů)

8.6 Přehled počtu osob ve věku 15–17 let stíhaných, obžalovaných a odsouzených v ČR v letech 2007–2011

Ve třetím oddílu praktické části práce byly při zkoumání a porovnávání využity statistické údaje získané ze soudních ročenek Ministerstva spravedlnosti ČR. Musím zde podotknout, že pokud budeme hovořit o osobách mladistvých, jedná se o osoby ve věku 15–17 let, neboť trestní stíhání osob ve věku 1–14 let je nepřipustné a v praxi je postupováno ve smyslu ustanovení § 159 a), odst. 2 trestního řádu – odložení věci s přihlédnutím k ustanovení § 11 odst. 1 písm. d) trestního řádu – jde o osobu, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná, osobu mladší 15 let. Trestní odpovědnost je v České republice stanovena dovršením věku 15 let. Proto u osob ve věku 1–14 let nepřichází v úvahu takovou osobu obžalovat a následovně soudit. Trestní odpovědnost osob ve věku 1–14 let je upravena zákonem č. 218/2003 Sb. – soudnictví ve věcech mládeže. Při porovnávání a zkoumání dat bylo proto pracováno pouze s daty, které se týkají osob mladistvých ve věku 15–17 let.

V roce 2007 bylo v ČR stíháno celkem 78 545 osob (tabulka 15). V roce 2008 došlo k prudkému vzestupu stíhaných osob a následovně v letech 2009–2011 k poklesu počtu stíhaných osob. V roce 2011 bylo stíháno o 47 285 osob méně než v roce 2008.

U osob mladistvých byla situace obdobná. V roce 2007 bylo v ČR stíháno 5 795 mladistvých osob, v roce 2008 7 969 osob, o 2 174 více a následovně od roku 2009 do roku 2011 se počet stíhaných osob snižoval. V roce 2011 bylo stíháno v ČR 3 256 mladistvých osob, to je o 4 713 osob méně než v roce 2008.

Tabulka 15:

Přehled počtu stíhaných osob

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Stíháno osob celkem</i>	78545	96340	77252	65446	49055
<i>stíháno osob - věk 15-17 let</i>	5795	7969	7079	4948	3256
<i>% - osoby 15 - 17 let</i>	7,37	8,27	9,16	7,56	6,63

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Pokud bude počet stíhaných osob stoupat, bude stoupat také počet osob obžalovaných a následovně odsouzených a naopak. V roce 2007 bylo obžalováno 67 186 osob, z toho 4 917 osob mladistvých (věk 15–17 let). V roce 2008 byl zaznamenán nárůst celkového počtu obžalovaných osob a také nárůst obžalovaných osob mladistvých. V následujících letech 2009–2011 se tento počet jak celkově obžalovaných osob, tak osob mladistvých postupně snižoval (tabulka 16). V roce 2011 činil pokles všech obžalovaných osob proti roku 2008 celkem 48,97%, pokles obžalovaných osob mladistvých v roce 2011 proti roku 2008 činil 58,160%.

Tabulka 16:

Přehled počtu obžalovaných osob

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Obžalováno osob celkem</i>	67186	84665	68229	58537	43209
<i>obžalováno osob - 15-17 let</i>	4917	6375	5815	4127	2667
<i>% - osoby 15 - 17 let</i>	7,31	7,52	8,52	7,05	6,17
<i>odloženo - 1-14 let</i>	3034	4023	3234	2367	1759

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Ze statistických údajů státního zastupitelství vyplývá, že v roce 2007 bylo u celkem 3 034 osob ve věku 1–14 let rozhodnuto o odložení věci. Počet těchto rozhodnutí v roce 2008 stoupl na 4 023 rozhodnutí a následovně v letech 2009–2011 klesal počet těchto rozhodnutí až na počet 1 759 v roce 2011, což je o 2 264 rozhodnutí méně než v roce 2008.

Soudní statistiky, ačkoliv jsou součástí statistických ročenek Ministerstva spravedlnosti ČR, se ve svých uváděných statistických údajích značně liší od statistických údajů státního zastupitelství. Počty odsouzených osob jsou do statistik vkládány až poté co rozhodnutí soudu nabude právní moci. Z tohoto důvodu jsou počty odsouzených osob v ČR ve sledovaném období odlišná od počtů stíhaných a obžalovaných osob.

Z přehledové tabulky (tabulka 17) je zřejmé, že ve sledovaném období let 2007–2011 mírně klesal celkový počet odsouzených osob a současně klesal i počet odsouzených osob mladistvých (osoby ve věku 15–17 let).

Tabulka 17:

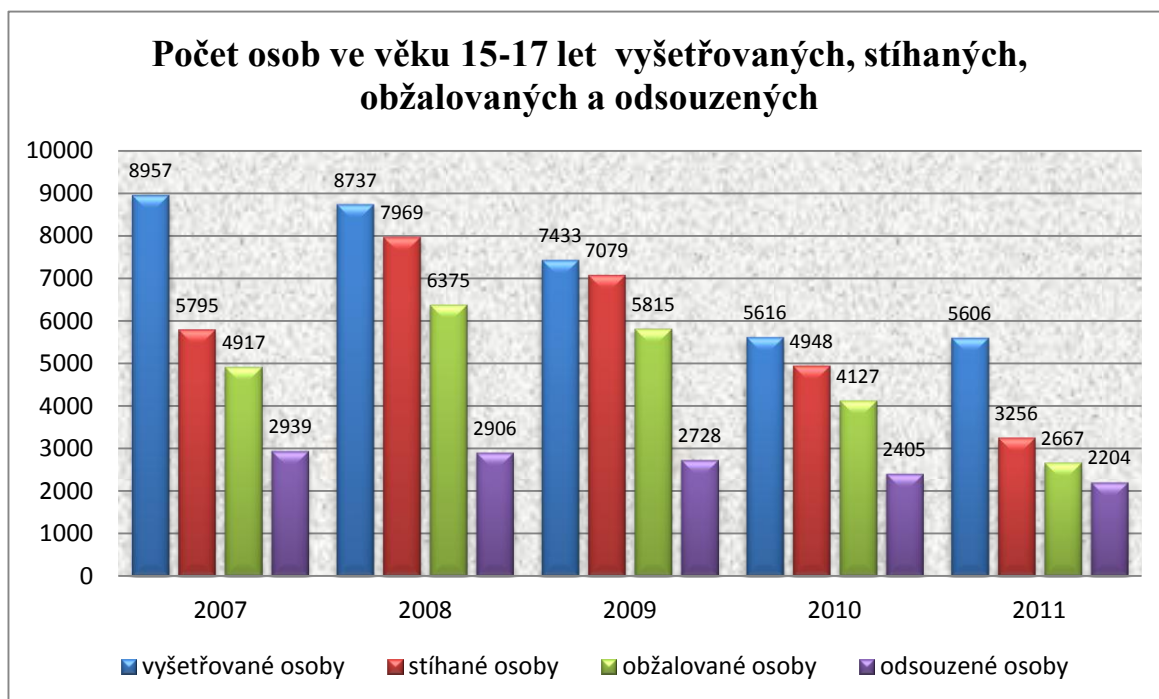
Přehled počtu odsouzených osob

	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Odsouzené osoby celkem</i>	75728	75716	73685	70651	70160
<i>odsouzené osoby - věk 15-17 let</i>	2939	2906	2728	2405	2204
<i>% - osoby 15 - 17 let</i>	3,88	3,83	3,70	3,40	3,14

Zdroj: autor práce (vlastní výpočty)

Z grafického zpracování (graf 6) počtu vyšetřovaných, stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob zcela jasně vyplývá pokles počtu mladistvých osob (osoby ve věku 15–17 let), které ve sledovaném období let 2007–2011 byly vyšetřovány, stíhány, obžalovány a odsouzeny.

Graf 6:

Zdroj: autor práce (na základě vlastních výpočtů)

8.7 Výsledky ověřování předpokladů

V úvodu praktické části práce byly stanoveny předpoklady, které měly být analýzou statistických dat buď potvrzeny, nebo vyvráceny. Cílem práce je zjistit zda ve sledovaném období došlo ke snížení či zvýšení kriminality mládeže ve všech vybraných oblastech, ke snížení či zvýšení počtu vyšetřovaných, stíhaných, obžalovaných a odsouzených mladistvých osob. Po provedení analýzy, vyhodnocení a porovnání dostupných statistických údajů můžeme konstatovat, že v období let 2007–2011, při porovnání roku 2011 proti roku 2007:

- Ad 1.** Provedeným zkoumáním, vyhodnocením a porovnáním zjištěných údajů lze konstatovat, že ve sledovaném období let 2007–2011 došlo v České republice ke snížení nápadu celkové kriminality, snížení nápadu kriminality mládeže a kriminality mládeže po linii obecné kriminality. V oblasti celkové kriminality bylo v roce 2011 spácháno o 40 214 skutků méně než v roce 2007. Pokles kriminality ve sledovaném období byl v letech 2007–2010 trvalý, v roce 2011 došlo k mírnému nárůstu počtu spáchaných skutků o 3 790. V celku však můžeme hovořit o poklesu celkové kriminality v České republice. V oblasti kriminality mládeže (osob ve věku 1–17 let) bylo v roce 2011 spácháno o 3 726 skutků méně než v roce 2007. I v oblasti kriminality mládeže v roce 2011 došlo, oproti roku 2010, k nepatrnému nárůstu o 88 spáchaných skutků.
- Ad 2.** Předpoklad, že pokles kriminality osob mladistvých ve věku 1–14 let, ve vztahu k objasněné trestné činnosti, bude vyšší jak pokles kriminality osob mladistvých ve věku 15–17 let nebyl potvrzen. Kriminalita mladistvých osob ve věku 1–14 let ve sledovaném období poklesla o 0,64%, kriminalita osob ve věku 15–17 let poklesla o 1,53%. Tedy vyšší pokles kriminality mladistvých osob byl zjištěn u věkové kategorie 15–17 let.
- Ad 3.** Byl potvrzen předpoklad, že v oblasti objasněné trestné činnosti, ve sledovaném období dojde ke snížení podílu mladistvých pachatelů (osoby ve věku 1 – 17 let) na nápadu jak celkové kriminality, tak kriminality obecné celkem, kriminality násilné, mravnostní, majetkové i ostatní. Na celkovém nápadu trestné činnosti se mladiství pachatelé v roce 2007 podíleli 7,40%, v roce 2011

byl podíl mladistvých pachatelů 5,22%. V oblasti obecné kriminality celkem byl podíl mladistvých pachatelů na nápadu této trestné činnosti v roce 2007 13,44%, v roce 2011 jen 7,77%. U násilné trestné činnosti činil podíl mladistvých pachatelů v roce 2007 11,48%, v roce 2011 klesl na 7,91%. U mravnostní trestné činnosti nebyl rozdíl ve sledovaném období tak velký. V oblasti majetkové trestné činnosti činil podíl mladistvých pachatelů na nápadu této trestné činnosti 12,14%, v roce 2011 klesl na hodnotu 8,64%. U kriminality ostatní byl také zaznamenán pokles podílu mladistvých pachatelů, z 9,38% v roce 2007 poklesl podíl na 5,39% v roce 2011.

Ad 4. Ne zcela byl potvrzen předpoklad, že pokud v České republice, ve sledovaném období let 2007–2011 dojde k poklesu kriminality mladistvých, dojde také ke snížení počtu vyšetřovaných mladistvých osob. Celkově v roce 2011, oproti roku 2007 klesl počet vyšetřovaných mladistvých delikventů o 3 351 osob. Po linii obecné kriminality činil rozdíl 1 995 osob, po linii násilné trestné činnosti 465 osob, po linii majetkové trestné činnosti 1 288 osob a po linii ostatní trestné činnosti 255 osob. Po linii mravnostní trestné činnosti byl zaznamenán naopak nárůst počtu těchto vyšetřovaných osob. V roce 2007 bylo vyšetřováno 249 osob, v roce 2011 pak 253 osob, tedy v roce 2011 bylo vyšetřováno o 4 osoby více.

Ad 5. Byl potvrzen předpoklad, že ve sledovaném období let 2007–2011 dojde ke snížení počtu osob ve věku 15–17 let obžalovaných pro kriminální delikty a ke snížení počtu osob ve věku 15–17 let odsouzených pro kriminální delikty. Tento vývoj však nebyl jednoznačný u osob obžalovaných, neboť v průběhu sledovaného období naopak došlo k nárůstu počtu obžalovaných mladistvých osob. V roce 2007 bylo obžalováno celkem 4 917 mladistvých osob (věk 15–17 let). V roce 2011 bylo obžalováno 2 667 osob. V mezidobí byl však zaznamenán nárůst počtu obžalovaných mladistvých osob, neboť v roce 2008 bylo obžalováno 6 375 osob. V následujících letech počet obžalovaných mladistvých osob klesal až na počet obžalovaných v roce 2011. Počet odsouzených mladistvých osob ve sledovaném období průběžně klesal, v roce 2007 bylo pravomocně odsouzeno 2 939 osob, v roce 2011 celkem 2 204 osob.

Shrneme-li skutečnosti zjištěné prováděným výzkumem a porovnáním dat, lze konstatovat, že hypotéza i stanovené předpoklady se potvrdily. Ve sledovaném období let 2007–2011, v celkovém měřítku, došlo ke snížení kriminality mladistvých osob, ke snížení počtu vyšetřovaných, stíhaných, obžalovaných a odsouzeným mladistvých osob. Jak však vyplívá ze jištěných dat, ne vždy byl vývoj jednoznačný. Na snižování kriminality mládeže v České republice má vliv nejen zmiňovaný zákon o soudnictví mládeže č. 218/2003 Sb., vliv rodiny, školy a všech zainteresovaných institucí, ale také celkový společenský vývoj v České republice po roce 1989, v nemalé míře vývoj v oblasti ekonomické. Vliv na počet mladistvých osob, které se dopouštějí trestné činnosti má také demografický vývoj v České republice, konkrétně snižující se počet mladistvé populace.

9 PRAKTICKÉ PŘÍKLADY

Případ 1

V květnu 2012 za pomoci kamarádky oznámila poškozená nezletilá K. Č. na Územním odboru Kladno, že byla v předcházející době nejprve opakovaně znásilněna a poté pohlavně zneužita svým bratrem D. Č. Ke znásilnění mělo docházet v době, kdy byl její bratr D. Č. nezletilý. K pohlavnímu zneužití mělo dojít již v době, kdy D. Č. byl osobou mladistvou, tedy osobou trestně odpovědnou za své jednání. D. Č. bylo sděleno provinění z pohlavního zneužití dle ust. § 187 odst. 1, odst. 3 trestního zákoníku, kterého se dopustil tím, že společně s kamarádem nezl. L. K. v srpnu 2011 na zahradě v k. o. Pochvalov, kde měli společně postavený stan, při hře „flaška“ požadoval po své nezletilé sestře K. Č. plnění úkolů spočívajících v tom, že jim střídavě sála pohlavní úd a oba jí zasouvali prsty do přirození a „lízali“ jí přirození. D. Č. věděl, že se jedná o osobu mladší patnácti let. Nezletilá K. Č. popsáním jednáním svého bratra byla způsobena posttraumatická stresová porucha, která spočívala v omezení v obvyklém způsobu života a to celoživotně a byl narušen její zdravý fyziologický, psychosexuální a emoční vývoj. Mladistvý D. Č. byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců se zkušební dobou v trvání 36 měsíců a je povinen se podrobit ve svém volném čase psychologickému poradenství a terapeutickému programu.

Případ 2

Dne 9. 12. 2007 kontaktoval obviněný mladistvý T. K. prostřednictvím ICQ svoji kamarádku M. M. a dal si s ní schůzku. Na schůzku přijel svým osobním vozidlem a to i přesto, že nebyl vlastníkem řidičského oprávnění, kdy si poškozená dobrovolně přisedla k němu do vozidla a odjeli spolu z Vlašimi do lesního prostoru Vorlina, kde T. K. zastavil vozidlo a po krátkém hovoru začal po M. M. požadovat pohlavní styk, který M. M. odmítla. T. K. poté M. M. fyzicky napadl údery rukou, kterým se M. M. aktivně bránila, tak použil teleskopický obušek, kterým bil poškozenou do oblasti hlavy a těla, svázal jí ruce a nohy páskou, ústa jí rovněž přelepil lepicí páskou a přes její odpor na ní vykonal soulož. Poškozená na to reagovala tak, že mu sdělila,

že vše oznámí na policii. T. K. jí poté začal opětovně bít teleskopickým obuškem, dusil ji dekou a snažil se jí zlomit vaz. Když se mu nepodařilo všemi použitými mechanismy poškozenou usmrtit, tak popojel s vozidlem hlouběji do lesa, kde poškozenou vytáhl z vozidla a pokračoval v útoku opět teleskopickým obuškem a opakovaně ji bodl do oblasti břicha a v domnění, že je poškozená mrtvá jí zaházal větvemi a z místa odjel svým osobním vozidlem. M. M. se po odjezdu T. K. z úkrytu podařilo dostat a dojít k nedaleké silnici, kde si přivolala pomoc. M. M. byla převezena do nemocnice, kdy pracovníkům záchranné služby sdělila, co se jí stalo a kdo jí zranění způsobil. Po T. K. bylo vyhlášeno pátrání a po několika hodinách byl zadržen hlídkou policie a obviněn z pokusu o vraždu.

V předcházející době byly v okolí Vlašimi zaznamenány případy napadení žen různého věku mužem v kukle. T. K. byl při svém výslechu dotazován na tyto případy, kde se k některým z nich přiznal.

Při vyšetřování bylo zjištěno, že brutalita a agresivita, se kterou na ženy útočil, se zvyšovala a největší byla při útoku dne 9. 12. 2007. T. K. si zpočátku vybíral ženy, které ho neznaly a neměly s ním nic společného. Poslední oběť ho znala a představovala pro něho největší nebezpečí při identifikaci, jeho agresivita byla největší a mohlo dojít i ke smrti, kdyby jí nebyla poskytnuta včasná lékařská pomoc.

Svědci o T. K. mluvili jako o tichém, milém a hodném chlapci. Rovněž i poškozená obviněného T. K. nehodnotila nijak špatně. Hovořila, že se k ní až do osudného dne choval mile a vycházeli spolu dobře. Nikdy se k ní nechoval násilnicky ani hrubě.

T. K. se podrobil znaleckému zkoumání z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, sexuologie a psychologie, kdy bylo zjištěno abnormality ve vývojovém uspořádání a zejména v psychosexuální oblasti, jde o vývoj sexuálně deviantní, směřující k agresivnímu sadismu. Znalci ve svém závěru konstatovali, že pobyt T. K. na svobodě při stávající sexuální deviaci považují za nebezpečný a doporučují uložení indikované sexuologické léčby ústavní formou. T. K. byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání sedm let a byla mu uložena sexuální léčba ústavní formou.

Na případu mladistvého T. K. je vidět, že brutalita u mladistvých pachatelů je velká a v průběhu doby se může ještě zvyšovat a není vyloučeno, že by mohla skončit a smrtí obětí.

ZÁVĚR

Závěrem lze říci, že trestná činnost páchaná mladistvými a nezletilými pachateli je celospolečenský problém, který je nutné řešit a to nejenom trestáním pachatelů, kteří se dopustili kriminálního jednání, ale zejména kvalitní prevencí. Předcházení páchaní trestné činnosti by mělo začínat v rodině, odkud by si mladý člověk měl odnášet základní návyky a pravidla, která je nutno dodržovat. Dalším článkem, který by se měl, na výchově mladistvých podílet je škola a další zájmová sdružení. V případě selhání mladistvého pachatele, by se na jeho nápravě měla zejména opět podílet rodina, a pokud rodina nefunguje, měla by být mladým delikventům zajištěna odborná péče, ze strany psychologů či pedagogů a vybrány takové programy, které pomohou mladého delikventa začlenit zpět do běžného života a umožnit mu, aby u něho nevznikla recidiva.

Teoretická část práce je členěna do několika kapitol, které jsou věnovány vymezení pojmů souvisejících s delikventní mládeží. Je zde proveden rozbor vývoje boje s kriminalitou ve světě v průběhu století a rovněž i boj s kriminalitou po vzniku Československa v roce 1918 a její vývoj až do současné doby. Kriminalita mládeže a boj proti ní byl postupně upravován různými právními normami až do vzniku poslední, která vstoupila v platnost v roce 2004 a je platná do současné doby. Ne vše se podařilo touto normou upravit, ale je otázkou času, kdy dojde k posunu například ve snížení trestní odpovědnosti mládeže k hranici patnácti let věku na nižší, například, že by trestní odpovědnost, alespoň za nejzávažnější trestné činy byla posunuta na čtrnáct let věku. Další kapitola je věnována prevenci a zejména organizaci prevence a institucím, které se prevencí zabývají.

V praktické části práce je provedeno statistické porovnání, při využití statistických údajů policie České republiky a soudních statistik, nápadu trestné činnosti v České republice spáchané mladistvými delikventy a počtu vyšetřovaných, stíhaných, obžalovaných a odsouzených mladistvých osob. Porovnání bylo prováděno za období let 2007–2011. Statistické porovnávání bylo prováděno u celkově spáchané trestné činnosti v ČR, v oblasti obecné kriminality, kriminality násilné, mravnostní, majetkové a ostatní. Byly stanoveny předpoklady, které měly být provedeným zkoumáním

a porovnáním buďto potvrzeny nebo vyvráceny. Z výsledků provedeného zkoumání a porovnávání vyplývá, že stanovené předpoklady byly potvrzeny, tedy v průběhu let 2007–2011 byl zaznamenán pokles v počtu spáchaných skutků mladistvými pachateli a to jak osobami ve věku 15–17 let tak osobami 1–14 let. Také byl potvrzen předpoklad o snížení počtu osob mladistvých, které ve sledovaném období byly vyšetřovány, stíhány, obžalovány a odsouzeny pro kriminální delikty. V celku lze hovořit o postupném snižování kriminality mládeže v období let 2007–2011.

Na snižování kriminality mládeže v České republice má vliv nejen přijatý zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., vliv rodiny, školy a všech zainteresovaných institucí, ale také celkový společenský vývoj v České republice po roce 1989, v nemalé míře vývoj v oblasti ekonomické. Vliv na počet mladistvých osob, které se dopouštějí trestné činnosti má také v nemalé míře demografický vývoj v České republice, konkrétně snižující se počet mladistvé populace.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

GILLEROVÁ, I., H. BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3.

HARTL, P., H. HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998.

JEDLIČKA, R., P. KLÍMA, J. KOŤA, J. NĚMEC a J. PILAŘ. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

KVĚTESNKÁ, D. *Subjekty zabývající se rizikovou mládeží v Královehradeckém kraji*. In. TRUHLÁŘOVÁ, Z., M. SMUTEK. *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-044-2.

MATOUŠEK, O., A. KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.

SAK, P., K. SAKOVÁ. *Mládež na křižovatce*. 1. vyd. Praha: Svoboda servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.

ŠÁMAL, P., H. VÁLKOVÁ, A. SOTOLÁŘ a M. HRUŠÁKOVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0.

Vyšetřovací spis ČTS: PSC-835/TČ-71-2007.

Vyšetřovací spis ČTS: KRPS-143961/TČ-2012-010071.

ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2.

ZOUBKOVÁ, I., J. NIKL a V. ČERNÍKOVÁ. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. ISBN 80-7251-070-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

Kriminalita a delikvence – Charakteristika. [online]. © 1. 3. 2011 [cit. 2013-01-28].

Dostupné z: <http://www.nicm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>

Kriminalita organizovaná. [online]. [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://leccos.com/index.php/clanky/kriminalita-organizovana>

OSTROV RADOSTI – STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU. *Kriminalita, delikvence, vandalismus*. [online]. [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>

POKORNÝ, P. *Hospodářská kriminalita*. [online]. © 2012 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: <http://hospodarskakriminalita.cz/>

Prevence kriminality. [online]. © 2006 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.dlazka.cz/html/CVVZ2006/PrevenceKriminality.pdf>

Statistické přehledy kriminality. [online]. © 2010 [2013-02-09]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Statistické ročenky kriminality. [online]. [2013-02-09]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=5946&d=47145>

Statistické ročenky. [online]. [2013-02-09]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html;jsessionid=acc636919b8712d0a961b71318f5>

ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. [online]. © 2008 [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.vsrr.cz/kestazeni/predmety/kriminologie.pdf>

Ostatní zdroje

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 147-294. ISBN 978-80-7208-890-4.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, 2009, s. 14-105. ISBN 978-80-7208-890-4.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. In: *Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 333-354. ISBN 978-80-7208-890-4.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1961, s. 465-511. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1100>

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, s. 2978-2991. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3867>

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Podíl osob ve věku 1-17 let na celkovém nápadu trestné činnosti v ČR	42
Graf 2: Podíl osob ve věku 1-17 let na nápadu trestné činnosti v ČR po linii obecné kriminality	43
Graf 3: Podíl osob ve věku 1-17 let na nápadu ostatní trestné činnosti v ČR	49
Graf 4: Osoby ve věku 1-17 let vyšetřované v ČR po linii obecné kriminality.....	52
Graf 5: Osoby ve věku 1-17 let vyšetřované v ČR po základních kategoriích kriminality.....	55
Graf 6: Počet osob ve věku 15-17 let vyšetřovaných, stíhaných, obžalovaných a odsouzených	58

Seznam tabulek

Tabulka 1: Schéma prevence kriminality mládeže (podle obsahového členění)	30
Tabulka 2: Celkový nápad trestné činnosti v České republice v letech 2007-2011	41
Tabulka 3: Podíl mladistvých pachatelů na nápadu obecné kriminality v letech 2007-2011.....	43
Tabulka 4: Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu násilné trestné činnosti	44
Tabulka 5: Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu mravnostní trestné činnosti	45
Tabulka 6: Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu majetkové trestné činnosti	46
Tabulka 7: Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu krádeží vloupáním.....	47
Tabulka 8: Podíl mladistvých pachatelů na celkovém nápadu ostatní trestné činnosti.....	48
Tabulka 9: Celkový přehled počtu osob vyšetřovaných v České republice.....	50
Tabulka 10: Přehled počtu vyšetřovaných osob pro trestnou činnost po linii obecné kriminality	51
Tabulka 11: Přehled počtu osob vyšetřovaných pro násilnou trestnou činnost	52
Tabulka 12: Přehled počtu osob vyšetřovaných pro mravnostní trestnou činnost	53
Tabulka 13: Přehled počtu osob vyšetřovaných pro majetkovou trestnou činnost	54
Tabulka 14: Přehled počtu osob vyšetřovaných pro majetkovou trestnou činnost	55
Tabulka 15: Přehled počtu stíhaných osob.....	56
Tabulka 16: Přehled počtu obžalovaných osob.....	57
Tabulka 17: Přehled počtu odsouzených osob	58

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lenka Hříbalová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Kriminalita a delikvence dětí a mládeže

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 59

Celkový počet stran příloh:

Počet titulů českých použitých zdrojů: 12

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:

Počet internetových zdrojů: 9

Počet ostatních zdrojů: 5

Vedoucí práce: PaedDr. Jan Toman